

บทที่ 5

แนวทางจัดเส้นทางการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทาง วัฒนธรรมถนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูน

บทนี้เป็นการศึกษาเพื่อเสนอแนวทางของการจัดเส้นทางการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางวัฒนธรรมถนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูน ในเขตอำเภอเมือง และอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อต่างๆ ดังต่อไปนี้

5.1 มรดกวัฒนธรรมที่มีคุณค่าสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนตามแนวถนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูน

5.1.1 มรดกวัฒนธรรมที่มีคุณค่าสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนตามแนวถนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูน ที่ได้รับการคัดเลือก

5.1.2 ประเภทของแหล่งมรดกวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

5.2 ศักยภาพของแหล่งมรดกวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามถนนโบราณสายเชียงใหม่-ลำพูน

5.3 แนวทางการจัดการเส้นทางเพื่อการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางวัฒนธรรมถนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูน

5.3.1 รูปแบบการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาพรวมของถนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูน

5.3.2 แนวทางการจัดการเส้นทางเพื่อการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

5.3.3 สื่อการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเส้นทางวัฒนธรรมถนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูน

ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 มรดกวัฒนธรรมที่มีคุณค่าสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนตามแนวนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูน

หัวข้อนี้เป็นการสรุปเสนอผลของการศึกษาในบทที่ผ่านมา เกี่ยวกับมรดกวัฒนธรรมที่มีคุณค่าสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนตามแนวนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูน ที่ได้รับการคัดเลือกและจำแนกประเภท สรุปได้ดังนี้

5.1.1 มรดกวัฒนธรรมที่มีคุณค่าสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนตามแนวนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูน ที่ได้รับการคัดเลือก

ผลของการศึกษาในบทที่ผ่านมา สามารถคัดเลือกมรดกวัฒนธรรมที่มีคุณค่าสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนตามแนวนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูน เพื่อการจัดการเส้นทางการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำนวน 32 แห่ง ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

- 1) อนุสาวรีย์พระเจ้ากาวิละ ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
- 2) วัดเมืองกาย ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
- 3) วัดเมืองสาทรหลวง ตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
- 4) ร้านสมนึกโกปี้ ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
- 5) โคมล้านนา แม่บัวไหล คณะปัญญา ตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
- 6) วัดสันป่าเลียง ตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
- 7) วัดเสาหิน ตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
- 8) วัดบ่อน้ำทิพย์ ตำบลหนองฝิ่ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
- 9) วัดพระนอนหนองฝิ่ง ตำบลหนองฝิ่ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
- 10) วัดกองทราย ตำบลหนองฝิ่ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
- 11) วัดคูเสือ ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
- 12) วัดเวฬุวัน ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
- 13) ตลาดนัดชุมชนเวฬุวัน ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
- 14) ตลาดชุมชนยางเนิ้ง ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
- 15) ร้านขนม/อาหารไทยพื้นบ้านภาคเหนือ ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
- 16) ศูนย์เทคโนโลยีเกษตรประจำ ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

17) วัดพระนอนป่าเก็ดถี่	ตำบลยางเนิ้ง	อำเภอสารภี	จังหวัดเชียงใหม่
18) ถนนคนเดินยางเนิ้ง	ตำบลยางเนิ้ง	อำเภอสารภี	จังหวัดเชียงใหม่
19) บ้านไม้โบราณตามแนวถนน	ตำบลยางเนิ้ง	อำเภอสารภี	จังหวัดเชียงใหม่
20) วัดแสนหลวง	ตำบลยางเนิ้ง	อำเภอสารภี	จังหวัดเชียงใหม่
21) วัดศรีโพธาราม	ตำบลยางเนิ้ง	อำเภอสารภี	จังหวัดเชียงใหม่
22) วัดต้นเหียว	ตำบลยางเนิ้ง	อำเภอสารภี	จังหวัดเชียงใหม่
23) ยายหล้าจักรสาน	ตำบลยางเนิ้ง	อำเภอสารภี	จังหวัดเชียงใหม่
24) รองเท้าพื้นเมือง	ตำบลยางเนิ้ง	อำเภอสารภี	จังหวัดเชียงใหม่
25) ลุงแก้วโคมลอย	ตำบลยางเนิ้ง	อำเภอสารภี	จังหวัดเชียงใหม่
26) ลูกประคบสมุนไพร	ตำบลยางเนิ้ง	อำเภอสารภี	จังหวัดเชียงใหม่
27) บายศรี เครื่องสืบชะตา	ตำบลยางเนิ้ง	อำเภอสารภี	จังหวัดเชียงใหม่
28) โคมไฟล้านนา	ตำบลยางเนิ้ง	อำเภอสารภี	จังหวัดเชียงใหม่
29) วัดสารภี	ตำบลสารภี	อำเภอสารภี	จังหวัดเชียงใหม่
30) วัดช่างเค็ง	ตำบลสารภี	อำเภอสารภี	จังหวัดเชียงใหม่
31) วัดปากกอง	ตำบลสารภี	อำเภอสารภี	จังหวัดเชียงใหม่
32) ศาลเจ้าพ่อแดนเมืองเชียงใหม่ – ลำพูน	ตำบลสารภี	อำเภอสารภี	จังหวัดเชียงใหม่

5.1.2 ประเภทของแหล่งมรดกวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

จากการจำแนกประเภทของแหล่งมรดกวัฒนธรรมตามแนวเส้นทางถนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูน ซึ่งได้รับการคัดเลือกให้เป็นแหล่งเพื่อการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำนวน 32 แหล่ง เพื่อสำหรับการจัดการเส้นทางการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไป สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

- 1) แหล่งมรดกวัฒนธรรมประเภทแหล่งตลาดชุมชนและศิลปหัตถกรรม จำนวน 14 แห่ง
- 2) แหล่งมรดกวัฒนธรรมประเภทวัดวาอารามและโบราณสถาน จำนวน 18 แห่ง

ดังมีรายละเอียดของแหล่งมรดกวัฒนธรรมในแต่ละประเภทเพื่อการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามแนวเส้นทางถนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูน ดังนี้

- 1) แหล่งมรดกวัฒนธรรมประเภทแหล่งตลาดชุมชนและศิลปหัตถกรรม

แหล่งมรดกวัฒนธรรมประเภทแหล่งศิลปหัตถกรรมมีจำนวน 14 แห่ง มีรายละเอียดดังนี้

1.1) ร้านกาแฟสมนึกโกปี เป็นร้านกาแฟโบราณในบ้านไม้เก่าแก่ที่อยู่หน้าร้อยปี โดยภายในร้านมีของเก่าหายากประดับตกแต่งจนเหมือนพิพิธภัณฑ์ขนาดเล็ก เรียกได้ว่าทุกมุมของร้านให้ความรู้สึกเหมือนย้อนเวลากลับไปในอดีต อีกทั้งยังผสมบอวอลไปด้วยกลิ่นหอมหวานของกาแฟรสชาติเข้มข้น และจัดจ้านด้วยเมนูอาหารจานหลักอีกหลาย

1.2) โคมล้านนาบ้านแม่บัวไหล คณะปัญญา นั้นเรียกได้ว่าท่านได้ถูกยกย่องให้เป็น “แม่ครูโคมล้านนา” ซึ่งโคมไฟล้านนา หรือโคมล้านนานั้น เป็นงานหัตถกรรมพื้นเมืองจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่สืบทอดกันมา และได้ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นเพื่อให้คงอยู่สืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ในท้องถิ่นภาคเหนือ เนื่องจากเหตุที่การดำรงชีวิตผูกพันกับศาสนา การสร้างผลงานทางศิลปะจึงมีแรงบันดาลใจจากความศรัทธา ปัจจุบันชาวล้านนานิยมนำมาใช้ในงานพิธีกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะในงานประเพณียี่เป็ง หรือ ประเพณีลอยกระทง

1.3) ตลาดนัดเวฬุวัน ตั้งอยู่บริเวณ โรงเรียนวัดเวฬุวัน ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ จัดขึ้นทุกวันอาทิตย์ เวลาประมาณ 14.00-19.00 น. สินค้าส่วนใหญ่จะเป็นผลผลิตทางการเกษตรของชาวบ้าน ประเภทผักผลไม้ต่างๆรวมถึงเมล็ดพันธุ์พืชและต้นกล้าผักสวนครัวรวมถึงไม้ยืนต้น และเนื่องจากชาวบ้านเก็บเกี่ยวผลผลิตและนำมาวางขายเอง ทำให้มีราคาถูกกว่าในห้างสรรพสินค้า

1.4) ตลาดชุมชนยางเนิ้ง ตั้งอยู่ใกล้กับสี่แยกไฟแดงยางเนิ้ง เปิดทุกวันตั้งแต่เวลา 06.00 – 20.00 น. ถือเป็นตลาดเก่าแก่ของชุมชนที่อยู่คู่ถนนสายคันยางแห่งนี้มาหลายสิบปี โดยหลังคายังคงมุงด้วยกระเบื้องดินเผา (ดินขอ) ซึ่งเป็นรูปแบบการมุงหลังคาดั้งเดิมของชาวเชียงใหม่ และสินค้าที่นำมาขายส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าทางการเกษตรหรือพืชผักสวนครัวที่ชาวบ้านปลูกเองที่บ้านแล้วเก็บเกี่ยวผลผลิตมาขายวันต่อวัน

1.5) ร้านขนมและอาหารไทยพื้นบ้านภาคเหนือ ตั้งอยู่บริเวณสี่แยกไฟแดงยางเนิ้ง ตรงหัวมุมที่จะเลี้ยวไปยังโรงเรียนสารภีพิทยาคม โดยเป็นบ้านไม้สองชั้นและมีการดัดแปลงชั้นล่างให้เป็นร้านค้าซึ่งเป็นร้านเก่าแก่ที่เปิดขายมานานหลายสิบปี ขนมและอาหารที่ขายนั้นเจ้าของร้านทำเองทุกอย่าง อาทิ ขนมลั่นทม ขนมมันสำปะหลัง ขนมฟักทอง ขนมเทียน

ขนมตาล ขนมจ็อก ขนมเกลือ ขนมกล้วย ข้าวหนูกงา ข้าวต้มมัด ผัดหมี่ขนมจีน ขนมศิลาอ่อน และน้ำเมี่ยง เป็นต้น

1.6) ศูนย์เทคโนโลยีเกษตรประจำตำบลยางเนิ้ง ถือว่าเป็นพื้นที่แห่งเดียวในตำบลยางเนิ้งที่ยังมีการปลูกข้าวอยู่ทั้งสองฝั่งถนนรวมประมาณ 4 ไร่ และมีการปลูกพืชผักสวนครัวหลากหลายชนิดและเน้นการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการเกษตรให้กับเกษตรกรในท้องถิ่นและประชาชนที่สนใจโดยสมาชิกทางการเกษตรของตำบล อีกทั้งยังให้ความรู้เกี่ยวกับการทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพเพื่อนำไปใช้กับพืชไร่แทนยาฆ่าแมลง เป็นต้น

1.7) ถนนคนเดินยางเนิ้ง อำเภอสารภี จัดขึ้นบริเวณถนนสายต้นยาง ตั้งแต่บริเวณสี่แยกไฟแดงยางเนิ้งหรือหน้าท่าว่าการอำเภอสารภีไปจนถึงบริเวณหน้าวัดแสนหลวง โดยจัดขึ้นทุกวันเสาร์เวลาประมาณ 17.00 น. เป็นต้นไป ถือว่าเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชน โดยมีการจำหน่ายสินค้าการเกษตร อาทิ ผักปลอดสารพิษ ผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ประเภทเซรามิก เครื่องจักสาน เครื่องปั้นดินเผา ตลอดจนเสื้อผ้าสำเร็จรูป ขนม และเครื่องใช้ในครัวเรือน เป็นต้น

1.8) บ้านไม้โบราณ ถือว่าเป็นสถาปัตยกรรมที่ทรงคุณค่าของชุมชนชาวล้านนาที่ยังคงมีการอนุรักษ์ไว้ในบางพื้นที่ โดยเฉพาะชาวชุมชนสองฝั่งถนนในพื้นที่อำเภอสารภี ที่บางครอบครัวยังคงรักษาเอกลักษณ์การสร้างบ้านเรือนด้วยไม้ไว้ให้ลูกหลานได้เห็นอยู่ โดยเฉพาะตั้งแต่บริเวณสี่แยกยางเนิ้งมุ่งหน้าไปทางศาลเจ้าพ่อแดนเมืองเชียงใหม่ – ลำพูน ที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ที่โดดเด่นนี้ไว้ โดยบางหลังคาเรือนมีการประยุกต์ใช้ถุนเรือนทำเป็นร้านอาหาร หรือร้านค้า เป็นต้น

1.9) ยายหล้าจักสาน ตั้งอยู่ ต.ยางเนิ้ง อ.สารภี จ.เชียงใหม่ โดยงานจักสานของที่นี่เป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านที่สืบทอดมาจากรุ่นพ่อแม่ โดยยายหล้าเป็นรุ่นปัจจุบันที่ได้สืบทอดงานจักสานมาเป็นระยะเวลามากกว่า 10 ปี โดยไม่มีการใช้เครื่องมือหรือเทคโนโลยีใดๆ เข้าช่วย ทำให้ผลงานทุกชิ้นมีความประณีตสูง ซึ่งงานผลงานจักสานเริ่มตั้งตะกร้าขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่, กระจับ, กระจาด และเก้าอี้นั่ง ฯลฯ

1.10) รองเท้าพื้นเมือง ร้านลานไทยมีเจ้าของกิจการคือ นายสุภกิจ อาภรณ์หิรัญ ซึ่งได้รับช่วงต่อกิจการรองเท้าพื้นเมืองจากพี่ชายและดำเนินกิจการนี้มาประมาณ 10 ปี โดยเป็น

กิจการเล็กๆ และลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นชาวต่างชาติ ซึ่งนับว่าเป็นสินค้า Handmade ที่มีเอกลักษณ์ความเป็นไทยพื้นเมือง ทำให้ชาวต่างชาติได้เห็นถึงความเป็นไทย และยังสามารถขายได้ให้แก่เจ้าของกิจการ

1.11) ลุงแก้ว โคมลอย เจ้าของกิจการคือ นายดวงแก้ว สุวรรณ ซึ่งได้ทำโคมลอย (ว่าวไฟ) มานานกว่า 10 ปีแล้ว โดยประเพณีลอยโคม เป็นประเพณีพื้นบ้านของชาวล้านนา ในจังหวัดเชียงใหม่ จัดขึ้นในวันเพ็ญเดือน 12 การลอยโคมของชาวล้านนานั้นมีความเชื่อว่าการจุดโคมลอยและปล่อยขึ้นไปในอากาศเป็นการปลดปล่อยความทุกข์โศกและเรื่องร้ายๆ ให้พ้นตัวและลอยไปกับอากาศ โดยมีคติความเชื่อที่ว่า เพื่อบูชาพระเกตุแก้วจุฬามณีบนสรวงสวรรค์

1.12) ลูกประคบสมุนไพร ของกลุ่มสตรีแม่บ้าน บ้านช่างเค็ง ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ กล่าวคือ ลูกประคบคือสิ่งที่เกิดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ โดยการใช้พืชสมุนไพรที่มีอยู่ในท้องถิ่นหลายๆ อย่างมาห่อรวมกัน อาทิ ตะไคร้บ้าน มะกรูด ขมิ้นชัน ไพล ใบส้มป่อย และใบมะขาม เป็นต้น ซึ่งพืชเหล่านี้เป็นสมุนไพรที่มีน้ำมันหอมระเหย ช่วยกระตุ้นระบบไหลเวียนโลหิต รวมทั้งช่วยรักษาอาการเคล็ด ขัด ยอก และลดปวด

1.13) บายศรี เครื่องสืบชะตา และช่อตุง ของนางพรรณิ สังข์อาจ บ้านปากกอง ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเครื่องประกอบพิธีกรรมในเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อและภูมิปัญญาของคนในภาคเหนือที่สืบทอดกันมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ

1.14) โคมไฟล้านนาจากกระดาษสา เจ้าของกิจการคือ นางแหวน ตังแก โดยผลิตโคมไฟที่ทำจากกระดาษสา ซึ่งในปัจจุบันโคมล้านนาได้ถูกประยุกต์ใช้มาทำเป็นเครื่องประดับตามอาคารบ้านเรือน และสถานที่ต่าง ๆ เพื่อความสวยงาม ที่สำคัญยังช่วยสืบสานและอนุรักษ์เอกลักษณ์งานหัตถกรรมโคมล้านนาให้คงอยู่สืบไป

2) มรดกทางวัฒนธรรมประเภทวัดวาอารามและโบราณสถาน

แหล่งมรดกวัฒนธรรมประเภทวัดวาอารามและโบราณสถานมีจำนวน 19 แห่ง มีรายละเอียดดังนี้

2.1) อนุสาวรีย์พระเจ้ากาวิละ เป็นอนุสรณ์สถานเพื่อรำลึกถึงวีรกรรมการกอบกู้เมือง เชียงใหม่ของพระเจ้ากาวิละ ในครั้งพม่ายึดครองเมืองเชียงใหม่ โดยมีการทำพิธีขพระรูป เมื่อปี พ.ศ.2515

2.2) วัดเมืองกาย ตั้งอยู่ในตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีสถาปัตยกรรม ที่ทรงคุณค่า อาทิ พระอุโบสถรูปแบบพื้นเมืองล้านนา เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนหลังคา 2 ชั้น หางหงส์ชั้นล่างประดับด้วยนาคสะดุ้ง ประดับด้วยกระจกสี ส่วนหางหงส์ประดับด้วยนาค ถ้ายของประดับกระจกสี หน้าบันประดับด้วยปูนปั้นสีเหลืองลักษณะรูปโค้งคว่ำ รวงผึ้งอยู่ตรง หัวพญาครุฑ และ วิหาร รูปทรงล้านนายุคหลัง หลังคาซ้อนกัน 2 ชั้น หางหงส์ประดับด้วย นาคถ้ายของปิดทองด้วยกระจกสี ส่วนหน้าบันประดับด้วยไม้แกะสลัก ลวดลายพรรณพฤกษา ลงรักปิดทอง โถงค้ำคอกแต่ง ลวดลายมีรวงผึ้งประดับ

2.3) วัดเมืองสาทรหลวง ตั้งอยู่ตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีวิหาร และเจดีย์ที่มีลักษณะรูปทรงล้านนา ก่อด้วยอิฐถือปูน เสาไม้สักเขียนลายทอง ฝาผนังเขียน ภาพจิตรกรรม โบราณ แสดงเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติและพระเวสสันดร รวมถึงลายคำ โบราณที่ปัจจุบันหาดูได้ยาก ส่วนหลังคามุงด้วยกระเบื้องดินเผาซึ่งเป็นเอกลักษณ์และภูมิ ปัญญาของชาวล้านนา

2.4) วัดสันป่าเลียง ตั้งอยู่ตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีจุดเด่นที่มีความสำคัญคือหอธรรมที่สร้างขึ้นในรูปแบบศิลปะสถาปัตยกรรมพื้นบ้านล้านนา เพื่อใช้ เป็นที่เก็บรักษาพระไตรปิฎกและเอกสาร โบราณต่างๆที่เป็นหลักฐานสำคัญในทาง พระพุทธศาสนา โดยด้านนอกหอธรรมมีปฏิมากรรมปูนปั้นรูปเทพบุตร เทพธิดา ภาพ 12 ราศี และภาพแม่ธรณีบิดมวยผมซึ่งมีการลงรักปิดทองอย่างสวยงาม

2.5) วัดเสาหิน ตั้งอยู่ตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วัดแห่งนี้มีความ เชื่อความศรัทธาและตามคำบอกเล่าของคนโบราณที่เล่าสืบกันมาว่ามีเสาหินอยู่ใต้ฐานชุกชี ในวิหาร ซึ่งเสาหินนี้มีความเชื่อเดียวกับเสาอินทขิล หรือเสาหินที่พระอินทร์ทรงประทานลง มาเพื่อให้เกิดความสุขสงบในบ้านเมือง

2.6) วัดบ่อน้ำทิพย์ ตั้งอยู่ตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ วัดแห่งนี้ถือว่าเป็น โบราณสถานที่เป็นส่วนของเวียงกุมกามชั้นนอก และถือว่าเป็นวัด โบราณที่ตั้งขึ้นใน

สมัยพุทธศตวรรษที่ 20 ตั้งอยู่ริมน้ำปิง (ห่าง) ที่ในอดีตรบริเวณแห่งนี้เป็นพังกันน้ำของลำน้ำปิง เส้นทางนี้จึงเป็นเส้นทางที่ใช้เดินทัพและเส้นทางค้าขายมาตั้งแต่สมัยโบราณ

2.7) วัดพระนอนหนองฝิ่งถือเป็นวัดที่เก่าแก่มาก่อนการก่อตั้งเวียงกุมกามซึ่งสร้างในสมัยใดไม่ปรากฏ แต่มีตำนานกล่าวไว้ว่าพระพุทธเจ้าได้พาพระอรหันต์เสด็จไปยังหนองน้ำแห่งหนึ่ง มีตอไม้แดงอยู่กลางหนองซึ่งเป็นตอที่ใหญ่มาก กว้างประมาณ 4 วาอก มีเลน (เหี้ย) ตัวหนึ่งลื่น 2 แฉก มีนกยาง นกเค้า และลิงอย่างละ 1 ตัวอยู่บนตอไม้นั้น พระองค์จึงตรัสว่า “ภายหน้าหนองน้ำนี้จักมูลขึ้นเป็นเมืองหนึ่งชื่อ อโยธยา” แล้วจึงเสด็จขึ้นไปทางทิศเหนือจนถึงน้ำแม่ระมิงค์มีหนองน้ำใหญ่อีกแห่งหนึ่ง ได้มีพญานาคใหญ่ตัวหนึ่งอยู่ในหนองน้ำนั้น เมื่อพญานาคเห็นพระพุทธเจ้าก็ดีใจพร้อมเนวมิตกายเป็นมนุษย์ และเอาน้ำฝิ่งใส่ใหล่หนองน้ำมาถวาย พระพุทธเจ้าทรงรับน้ำฝิ่งมาและพระองค์ทรงสำเร็จสหัสยา ส่วนพญานาคได้ทูลขอรอยพระพุทธบาท พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่าสถานที่นี้ไม่มีหินให้เหยียบ ดังนั้นท่านจงก่อรูปเราไว้ยังที่ตลาคตประทับนอนนี้ไว้เป็นที่สักการบูชาแก่คนและเทวดาทั้งหลาย สถานที่นี้ภายหน้าจักได้ชื่อว่า “พระนอนหนองฝิ่ง”

อีกตำนานหนึ่งกล่าวว่า พระพุทธองค์ได้ประทานพระเกศาหนึ่งเส้น โดยปัจจุบันได้มีการสร้างองค์พระเจดีย์ครอบไว้ใกล้กับองค์พระนอนนั้น

ส่วนประวัติที่ทางวัดได้จัดทำเผยแพร่ นั้น กล่าวว่า ในสมัยอดีตบริเวณดังกล่าวนี้เคยเป็นที่อยู่ของชาวลัวะเมื่อประมาณ พ.ศ.1200 พระมหาเถระเจ้าจำนวน 5 รูป ได้ตามเสด็จพระนางจามเทวีมาจากกรุงละโว้เพื่อมาครองนครหริภุญไชยตามคำเชิญของสุทนต์ และได้จาริกมาจนถึงหมู่บ้านแห่งนี้พวกชาวลัวะได้เกิดความเลื่อมใสจึงได้เชิญให้อยู่จำพรรษาพร้อมทั้งได้นำรังผึ้งจากต้นมะขามริมสระใกล้หมู่บ้านมาถวาย พระเถระเจ้าทั้ง 5 รูปได้ชักชวนให้ชาวลัวะขุดหลุมลึก 22 ศอก พร้อมนำพระบรมสารีริกธาตุใส่กระบอกไม้รวกบรรจุขอบทองคำใส่ลงไปหลุม และสร้างองค์พระเจดีย์ตรงหลุมพระธาตุนั้นสูง 5 ศอก จากนั้นก็ขนานนามว่าวัดหนองฝิ่ง โดยวัดนี้ได้ดำรงมาหลายชั่วอายุคนและร้างไปในช่วงระยะเวลาหนึ่ง จนเมื่อ พ.ศ.1829 มีพระมหาเถระและเศรษฐีจากเมืองเชียงแสนมาบูรณะเจดีย์ขึ้นใหม่และทำการสร้างพระพุทธรูปปางไสยาสน์ยาว 38 ศอก และสร้างพระเจ้าทันใจ 1 องค์ จนเมื่อปี พ.ศ.1824 พระญามังรายได้คืนนครหริภุญไชยได้และสร้างเวียงกุมกามขึ้นมา (พ.ศ.1829)

ได้รวมวัดนี้เป็นส่วนหนึ่งของเวียงกุมกามด้วย โดยพญามังรายได้ทรงอุปถัมภ์ให้เป็นส่วนหนึ่งของเวียงกุมกามด้วย มีประเพณีสงฆ์พระนอนในวันเพ็ญเดือน 8 ของทุกปี

พระนอนหนองฝิ่งเป็นพระพุทธรูปที่มีพระพุทธรูปลักษณะสวยงามจนไม่มีที่ติ มีรัศมีประกายล้านนา เป็นพระไสยาสน์ปางปรินิพพานในลักษณะประทับนอนตะแคงขวา พระเศียรหนุนพระเขนย พระหัตถ์ซ้ายทอดไปตามพระวรกายเบื้องซ้าย พระหัตถ์ขวาหงายวางที่พื้นใกล้พระเขนย พระบาทซ้ายซ้อนทับพระบาทขวา ลักษณะตั้งซ้อนกัน

บริเวณวัดพระนอนหนองฝิ่ง นอกจากมีพระพุทธรูปไสยาสน์ที่สำคัญแล้ว ยังมีเจดีย์ที่ตามตำนานกล่าวว่าเป็นที่บรรจุพระเกศาธาตุของพระพุทธเจ้า นอกจากนี้พุทธศาสนิกชนยังได้มีการสร้างพระเจ้าทันใจประดิษฐานไว้นอกพระวิหารบริเวณที่ตรงกับพระเศียรของพระนอน จึงนับว่าเป็นสถานที่สำคัญควรแก่การแวะไปสักการบูชาเพื่อความเป็นสิริมงคลอย่างยิ่ง⁴¹

2.8) วัดกองทราย ตั้งอยู่ตำบลหนองฝิ่ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ วัดนี้ถือว่าเป็นวัดเก่าแก่ของล้านนา ดังปรากฏจากหลักฐานในโครงการบูรณะปฏิสังขรณ์ ที่กล่าวถึงการเดินทางไปในมัสการพระบรมธาตุหริภุญชัย โดยเดินทางผ่านทางเรือ และหนึ่งในวัดที่แวะหยุดพักระหว่างการเดินทางคือวัดยางหนุ่ม (ปัจจุบันเรียกวัดกองทราย)

2.9) วัดกุ้เสื่อ ตั้งอยู่ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอีกหนึ่งวัดที่เก่าแก่ของล้านนา โดยมีตำนานเล่าต่อกันมาว่าแต่เดิมวัดได้สร้างอยู่ริมแม่น้ำปิงฝั่งตะวันตก โดยเป็นที่พำนักของพ่อค้าและผู้เดินทางผ่านเมืองเชียงใหม่กับเมืองลำพูน ต่อมาได้ถูกน้ำท่วมประกอบกับเกิดศึกกับพม่า ทำให้วัดถูกทำลายและร้างไปเป็นเวลานานหลายร้อยปี ต่อมามีชาวบ้านได้อพยพเข้ามาในพื้นที่และทำการบูรณปฏิสังขรณ์โดยสร้างเจดีย์ครอบองค์เดิม พร้อมทำการรื้อวิหารเก่าและสร้างวิหารใหม่

2.10) วัดเวฬุวัน ตั้งอยู่ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ มีอายุประมาณ 106 ปี (พ.ศ.2557)⁴²

⁴¹ โชติธรมโม ภิกขุ ตำนานพระพุทธรูปไสยาสน์(พระนอน) วัดพระนอนหนองฝิ่ง เวียงแก้วการพิมพ์ เชียงใหม่ 2499

⁴² อติศ-ปัจจุบัน 100 ปี วัดเวฬุวัน/บ้านเจียง ใจดีดี มีเดีย 2551

2.11) วัดพระนอนป่าเก็ดถึ (พระนอนแสนสุข) เป็นที่บรรจุพระเกศาธาตุของ พระพุทธเจ้าองค์พระนอนขนาดยาว 7 วา 1 สอก 12 นิ้ว กว้าง 1 วา 9 นิ้ว ประทับนอนใน ลักษณะปรีนิพพาน ซึ่งพระนอนป่าเก็ดถึนี้เป็นหนึ่งในการเกิดกลางรัชของเมืองเชียงใหม่ คือ

2.11.1) ยอดพระเจดีย์หลวงกลางเมืองเชียงใหม่พังทลาย

2.11.2) แร้งจับยอดพระบรมธาตุคอกยสุเทพ ชาวบ้านไล่ทำไหราก็ไม่ไป

2.11.3) น้ำพระเนตรของพระนอนป่าเก็ดถึตกเป็นสายเลือด

ถัดจากเหตุการณ์นี้ไป 3 วัน นครเชียงใหม่ก็ได้เสียเมืองให้กับพม่า เมื่อวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2101 และในตำนานพระนอนป่าเก็ดถึกล่าวว่า ณ ป่าราชยตนะ (ไม้เก็ด) ใกล้หนองน้ำใหญ่มียักษ์คู่ร้ายอาศัยอยู่ มีลูกสาวชาวละคนหนึ่งชื่อ อูทุม่า ได้ไปหาปลาและหลงเข้าไปในดงไม้เก็ดถึนั้น จึงได้พบกับอสูรยักษ์ตัวใหญ่มีขนที่อก มีตาแดงตรงเข้ามาหานาง เพื่อจะจับกินเป็นอาหาร ซึ่งในระหว่างที่จับนางอูทุม่านั้น ยักษ์ใหญ่ต้องสะดุ้งเมื่อได้ยินเสียงทางด้านหลังว่า “หยุดทำบาปเถิด” อสูรยักษ์หันไปเห็นพระพุทธเจ้าแต่ไม่รู้จักจึงถามว่า “ท่านเป็นใคร” พระพุทธองค์ตรัสว่า “เราคือสมณ โคดมผู้รู้ผู้เห็นธรรมอันชอบแล้ว มาที่นี้ เพราะเห็นว่าวิหิงสาคือความเบียดเบียนกันนั้นเป็นทุกข์มากแล อสูระ เธอจงหยุดทำบาปเถิด ตถาคตมาโปรดเธอแล้ว” อสูรยักษ์ได้ฟังพระพุทธคำรัสจึงทิ้งอาวุธน้อมตัวเข้าไปหาพระพุทธเจ้า จากนั้นพระองค์ก็ได้แสดงอริยสัจสี่จนเป็นที่ซาบซึ่งแก่นางอูทุม่าและอสูรยักษ์ ทำให้พินของยักษ์ใหญ่หลุดออกมา

นายแสนแซ่วผู้เป็นบิดาของนางอูทุม่า พอทราบว่าพระพุทธเจ้าเสด็จมาประทับค้างคืน ก็ได้เตรียม ภัตตาหารไปถวายพระพุทธเจ้า เมื่อพระองค์ทรงรับและฉันภัตตาหารเรียบร้อยแล้ว ก็ทรงประทานพระเกศา 1 เส้นแก่นายแสนแซ่ว โดยต่อมาภายหลังได้มีการสร้างพระพุทธรูปนอนและเอาผอบเกศาบรรจุไว้ในพระเศียร ส่วนพินของอสูรยักษ์นั้นได้อาไว้ในพระเจษของพระนอน และภายหลังจากที่ได้สร้างพระนอนแล้ว วัดนี้ก็ได้ดำรงสืบต่อมาหลายชั่วอายุคน จนกระทั่งกลายเป็นวัดร้าง

เมื่อพระนางจามเทวีได้เสด็จมาครองนครทริภุญไชย มีอยู่วันหนึ่งพระองค์ได้เสด็จประพาสป่าทางด้านทิศเหนือ ขณะที่พระนางประทับอยู่กลางป่าก็ได้สวดมนต์ไหว้พระตามธรรมเนียม แล้วได้เดินออกมานอกพลับพลาในเวลาดึก พระองค์ก็ได้ทอดพระเนตรเห็นแสง

โชติช่วงชัชวาลเป็นลำพุ่งขึ้นมาจากป่าทางด้านทิศตะวันตก รุ่งขึ้นจึงรับสั่งให้เสนาอำมาตย์
ไปค้นหาสาเหตุของลำแสงประหลาดนั้น ก็ปรากฏว่าได้พบพระนอนมีป่าไผ่และไม้เถาวัลย์
ปกคลุมอยู่ พระนางจามเทวีจึงได้ทำการปฏิสังขรณ์พระนอนในหังดงาม

พระนอนป่าเกิดถือเป็นพระนอนปางปรีณิพพาน ประทับนอนตะแคงขวา พระเนตรหલી
และมีแววพระเนตรเมตตา พระเศียรหนุนพระเขนย พระหัตถ์ซ้ายทอดไปตามพระวรกาย
เบื้องซ้าย ส่วนพระหัตถ์ขวาหวางข้างพระเขนย พระบาทซ้ายทับพระบาทขวาลักษณะตั้ง
ซ้อนกัน และกลางฝ่าพระบาทของทั้งสองข้างมีรูปธรรมจักร

พระนอนป่าเกิดถือเป็นพระนอนที่มีพระพุทธรูปลักษณะหังดงามมาก โดยเฉพาะพระ
พักตร์ที่แสดงออกถึงพระเมตตาด้วยพระอาการสงบและดับสนิท ทำให้ผู้ที่ได้ไปสักการะ
รู้สึกสงบกายและใจ ซึ่งพระราชชายารัศมีก็ได้ถวายพระนามพระพุทธรูปไสยาสน์ว่า “พระนอน
แสนสุข”⁴³

2.12) วัดแสนหลวง มีประวัติความเป็นมาล่าวว่าในสมัยพญาจำบ้าน(พ.ศ.2317) ท่าน
ได้สร้างวัดขึ้นมาเพื่อเป็นที่บำเพ็ญกุศลของข้าราชการในราชสำนักและไพร่ฟ้าประชารา
โดยระหว่างการก่อสร้างสล่ากำลังยกขวานฟันลงที่ต้นยางใหญ่ต้นหนึ่งเพื่อนำมาทำเตียง
นอนของพระสงฆ์ ก็เกิดอาเพศขึ้นโดยต้นยางใหญ่ต้นนั้นเกิดอาการสั่นสะเทือนพร้อมมีเสียง
ครวญครางเสมือนได้รับความเจ็บปวดอย่างสาหัส ทำให้บรรดาสล่าต่างพากันทิ้งเครื่องมือ
และหนีไปคนละทิศละทาง พญาแสนหลวงจึงให้คนนำรูปเทียน ข้าวตอก ดอกไม้ เหล้า ไห
ไก่อคู่ หมากเมี่ยง และพุล มาตั้งศาลพร้อมทำพิธีบวงสรวง หลังจากนั้นจึงทำการตัดต้นยางต้น
นั้นต่อจนการก่อสร้างดำเนินงานแล้วเสร็จ และไม่นานพญาแสนหลวงก็ถึงแก่อนิจกรรมลง
และหลังจากนั้น 3 วัน มหาเถรเจ้าจ้อคำตะโรก็ถึงแก่มรณกรรม พระเจ้ากาวิละจึงได้ให้ สล่า
ทำหอ (ศาล) ไว้ 2 หอ คือหอคำซึ่งสร้างไว้ที่หลังพระวิหาร (ปัจจุบันหอคำหลังนี้ได้หาย
สาบสูญไปแล้ว) ส่วนอีกหอหนึ่งคือ หอพญาแสนหลวงซึ่งสร้างไว้ที่มุมกำแพงวัดด้านเหนือ
คือริมศาลาบาตรใต้ต้นโพธิ์ พระเจ้ากาวิละและพญาจำบ้านได้กรุณาโปรดให้ตั้งชื่อวัดนี้ว่า
“วัดแสนหลวง” เพื่อเป็นอนุสรณ์สถานให้แก่พญาแสนหลวง ผู้ออกแบบและดำเนินงาน

⁴³ เอกราช สายสาครศ รายงานการวิจัยเรื่อง “ พระพุทธรูปไสยาสน์ในจังหวัดเชียงใหม่ ” มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2543

ก่อสร้างวัดนี้ ส่วนศาลาพญาแสนหลวงนั้นต่อมาได้นามว่า “ศาลเจ้าพ่อแสนหลวง” เพื่อเป็นที่สักการบูชาของประชาชนสืบมา

2.13) วัดศรีโพธาราม เดิมทีนั้นมีชื่อว่า วัดสังก้า กล่าวคือเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2202 ได้มีพระภิกษุรูปหนึ่งได้เดินธุดงค์และได้ปักกลด ณ บริเวณนี้ ท่านได้เกิดนิมิตเห็นแสงสว่างดวงสุกใสโชติช่วงสีเขียวเป็นประกาย เหมือนลูกแก้วดวงหนึ่งขนาดเท่าลูกส้มโอลอยวนเวียนอยู่ทางทิศตะวันตก พอท่านออกจากนิมิตนั้นแล้วได้เดินไปยังที่ที่เห็นแสงสว่างนั้น ก็เห็นวิหารที่มีสภาพชำรุดพร้อมซากปรักหักพังเคลื่อนกลาดทั่วบริเวณ โดยเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าสถานที่นี้เป็นวัดที่เคยรุ่งเรืองมาก่อน และห่างออกไปทางทิศตะวันตกของเจดีย์ประมาณ 20 เมตร มีต้นโพธิ์ต้นใหญ่อยู่ พระภิกษุรูปดังกล่าวพร้อมด้วยชาวบ้านจึงได้ช่วยกันบูรณปฏิสังขรณ์จนสำเร็จเรียบร้อย และได้ตั้งชื่อวัดว่า “วัดสังก้า” โดยตั้งชื่อตามนิมิตเจดีย์สององค์ ต่อมาก็ได้มีชาวบ้านจากที่อื่นเข้ามาที่อยู่เพิ่มขึ้นจนกลายเป็นหมู่บ้าน จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2480 ได้มีคณะสงฆ์มาพักแรมที่วัดนี้ และเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น “วัดศรีโพธาราม”

2.14) วัดต้นเหียว มีชื่อวัดเป็นชื่อต้นไม้ที่ขึ้นอยู่บริเวณหน้าวัด คือ “ต้นเหียว” ปัจจุบันเหลืออยู่ 1 ต้น มีอายุประมาณ 200 กว่าปี และมีหลักฐานทางโบราณสถานที่สำคัญ คือ หอไตรปฏิภนหรือหอธรรม ที่สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2452 หรือมีอายุประมาณ 105 กว่าปี และวิหารหลังเก่าสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2482 หรือประมาณ 75 ปีมาแล้ว (2557) ปัจจุบันวิหารหลังเก่ามีการทรุดโทรมลงตามกาลเวลา จึงได้มีการสร้างขึ้นมาใหม่แต่ยังคงมีสิ่งของและชิ้นส่วนโครงสร้างต่างๆ ของวิหารเก็บรักษาไว้ เช่น หน้าบรรณ นาคกระดาน กลองหลวง ฯลฯ

2.15) วัดสารภี เป็นอีกวัดที่ตั้งชื่อวัดจากดอกไม้ที่ชาวเหนือนิยมใช้การวะคำผู้ใหญ่ว่าดอกสารภี โดยภายในวัดประกอบด้วย อุโบสถ ศิลปะล้านนาไทยที่มีจิตรกรรมฝาผนังเป็นรูปปั้นต้นโพธิ์ตอนตรัสรู้ ด้านหลังพระประธานในส่วนฝาผนังแสดงถึงเรื่องเบญจศีลเบญจธรรม และประเพณีทางเหนือ นอกจากนี้อุโบสถศิลปะล้านนาไทยแล้วยังมีเจดีย์แบบพื้นเมืองรูปทรงส่วนฐานเป็นฐานเขียงสี่เหลี่ยมรับฐานปัทมลูกแก้วอกไก่ยกเก็จแบบซ้อนกันสองฐาน การเปลี่ยนฐานบัวในผังกลมซ้อนลดหลั่นกันสามฐานเป็นฐานบัวในผังแปดเหลี่ยมรับทรงระฆังและส่วนยอด

2.16) วัดช่างเคิ่ง ตั้งอยู่ตำบลสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ วัดนี้มีจุดเด่นคือมีพระวิหารรูปทรงแบบล้านนาที่มีจิตรกรรมฝาผนังด้านบนลวดลายแบบศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นล้านนา ส่วนด้านล่างมีภาพจิตรกรรมร่วมสมัย, พระอุโบสถที่มีองค์พระพุทธรูปที่เก่าแก่ นอกจากนี้องค์พระธาตุของวัดช่างเคิ่งได้มีการบรรจุพระเกศาขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้ด้านใน

2.17) วัดปากกอก ตั้งอยู่บ้านปากกอก ตำบลสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ริเริ่มสร้างโดยพ่อเฒ่าหนานตะ โดยมียู่ช่วงหนึ่งที่วัดได้เป็นที่รู้จักในเวลาอันรวดเร็วคือในช่วงสมัยของ "พระครูสิทธิธรรมโฆสิต" หรือ "ครูบาสิงห์แก้ว ญาณวโร" หรือที่ชาวบ้านเรียกขานนามว่า "ครูบาฝักบัว" แห่งวัดปากกอก ซึ่งพุทธศาสนิกชนชาวเมืองเชียงใหม่ต่างให้ความเลื่อมใส เนื่องจากมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับท่าน โดยเฉพาะเรื่องการปลีควิวของครูบาแคนล้านนา โดยท่านครูบาสิงห์แก้วท่านได้เข้านิโรธในแถบที่กั้นดารของอำเภอสารภีในสมัยนั้น และท่านได้สร้างวัดดุมงคตมากมายเพื่อแจกจ่ายให้กับชาวบ้านและผู้ที่ไปทำบุญที่วัดปากกอก เพื่อใช้กันภูตผีสิ่งอัปมงคลและเพื่อความเป็นสิริมงคล และถึงแม้ปัจจุบันท่านจะละสังขารไปแล้ว แต่คุณงามความดีของท่านยังอยู่ในศรัทธาของชาวล้านนาโดยตลอด

2.18) ศาลเจ้าพ่อแคนเมืองเชียงใหม่ – ลำพูน ตั้งอยู่ระหว่าง ตำบลสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ และ ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เดิมเป็นที่ตั้งของวัดร้างที่ชื่อว่า “วัดนางเหลียว” ซึ่งปัจจุบันยังปรากฏเป็นแนวเขตกำแพงฐานวิหารและเจดีย์วัด ปัจจุบันถือว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของประชาชนผู้ที่เดินทางผ่านไปมา เพราะมีความเชื่อว่าจะให้ความคุ้มครองปลอดภัยในการเดินทาง

5.2 ศักยภาพของแหล่งมรดกวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามถนนโบราณสายเชียงใหม่-ลำพูน

หัวข้อนี้เป็นการวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งมรดกวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามถนนโบราณสายเชียงใหม่-ลำพูน ซึ่งผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ศักยภาพของเส้นทางการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแต่ละเส้นทาง ด้วยแนวคิดการท่องเที่ยว องค์ประกอบของ 5A คือ สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) สิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทาง(Accessibility) สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ (Amenity) ที่พัก (Accommodation) และกิจกรรมต่างๆ(Activity) เพื่อให้เห็นถึงศักยภาพและความพร้อม

ของเส้นทางการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามถนนโบราณสายเชียงใหม่-ลำพูนดังกล่าว ดังผลการวิเคราะห์ต่อไปนี้

ตารางที่ 5.1 สิ่งดึงดูดใจในแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมถนนสายเชียงใหม่ – ลำพูน

สิ่งดึงดูดใจ (Attraction)	
เส้นทางที่ 1 แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเรียนรู้งานหัตถกรรม	เส้นทางที่ 2 แหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามแหล่งวัดวาอาราม/โบราณสถาน
<p>สิ่งดึงดูดใจที่สำคัญของเส้นทางที่ 1 คือแหล่งท่องเที่ยวทางภูมิปัญญาและผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยเป็นกลุ่มทรัพยากรบุคคลที่ทรงคุณค่าของชุมชน เมื่อนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมเส้นทางนี้ จะก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน รวมทั้งยังเป็นการเชิดชู ยกย่อง อนุรักษ์ ส่งเสริม และถ่ายทอดความเป็นเอกลักษณ์ของภูมิปัญญาและศิลปป็น ผู้สาธารณชน ทำให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น อีกทั้งยังสามารถเป็นเกราะป้องกันผลกระทบทางวัฒนธรรมจากกระแสโลกาภิวัตน์ และสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนด้วย</p>	<p>สิ่งดึงดูดใจที่สำคัญของเส้นทางที่ 2 คือศาสนสถาน ปุชนิยสถาน พระธาตุ โบราณวัตถุ ร่องรอยทางประวัติศาสตร์ของชุมชน ซึ่งต่างมีตำนานเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและการสร้างเมือง รวมถึงวิถีชีวิตคู่กับลำน้ำปิงของชาวเชียงใหม่ในอดีต และเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวชุมชนล้านนามาจนถึงปัจจุบัน โดยเป็นที่มาของการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชุมชน หลักการคือใช้วัฒนธรรมเหล่านี้ที่มีอยู่ในชุมชน เป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว และใช้วัฒนธรรมเป็นทรัพยากรที่ดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งเป็นสิ่งที่สร้างลักษณะพิเศษให้แก่แหล่งท่องเที่ยวด้วย</p>

ตารางที่ 5.2 สิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางในแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมถนน สาย เชียงใหม่ – ลำพูน

สิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทาง (Accessibility)	
เส้นทางที่ 1 แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและ เรียนรู้งานหัตถกรรม	เส้นทางที่ 2 แหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมตามแหล่งวัดวาอาราม/โบราณสถาน
<p>สิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางของเส้นทางที่ 1 ได้แก่ รถโดยสารประจำทาง(รถฟ้า) รถตุ๊กตุ๊ก รถแดง และรถสามล้อถีบ แต่ส่วนใหญ่แล้วนักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามายังพื้นที่ โดยรถยนต์ส่วนตัว เนื่องจากถนนสายเชียงใหม่ – ลำพูน(ถนนต้นยาง)เป็นถนนที่นักเดินทางใช้เป็นทางผ่านจากจังหวัดเชียงใหม่ไปยังจังหวัดลำพูน หรือจากจังหวัดลำพูนเข้าสู่จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเส้นทางนี้มีความปลอดภัยในการเดินทางมากกว่าถนนสายซูเปอร์ไฮเวย์เชียงใหม่ – ลำปางที่รถค่อนข้างใช้ความเร็วสูง แต่ยกเว้นในช่วงที่มีฝนตก พายุลมแรง ที่มักจะมีกิ่งไม้จากต้นยางหัก โคนล้มมา จึงควรเลี่ยงเส้นทางนี้</p>	<p>สิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางของเส้นทางที่ 2 มีระบบบริการขนส่งที่มีความสะดวกสบายโดยผ่านรถโดยสารประจำทางสายเชียงใหม่ – ลำพูนที่วิ่งผ่านตลอดคือรถสีฟ้า และรถตู้สีขาว รวมถึงรถโดยสารชนิดอื่น เช่น รถสีแดง รถตุ๊กตุ๊ก รถสามล้อถีบ และสามล้อพ่วง เป็นต้น โดยมีท่ารถสีฟ้าประจำอยู่ที่สะพานนวรัฐที่คอยอำนวยความสะดวกและสิ่งของไปยังจุดหมายปลายทาง</p>

Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 5.3 สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในแหล่งเรียนรู้และห้องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมถนนสาย เชียงใหม่ – ลำพูน

สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ (Amenity)	
เส้นทางที่ 1 แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและ เรียนรู้งานหัตถกรรม	เส้นทางที่ 2 แหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมตามแหล่งวัดวาอาราม/โบราณสถาน
องค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของเส้นทางที่ 1 พบว่า ชุมชนต่างๆที่อยู่บนถนนสายเชียงใหม่ – ลำพูน มีสาธารณูปโภคพื้นฐานอย่างเพียงพอ มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆตลอดเส้นทาง อาทิ มีร้านค้า ร้านอาหาร ร้านคาราโอเกะ ร้านอินเทอร์เน็ต ศูนย์บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยว สินค้าของฝาก ของที่ระลึก ฯลฯ แต่ยังคงขาดการบริการบางประเภทในบางตำบล อาทิ การบริการทางการเงิน ทั้งตู้เอทีเอ็ม และการแลกเปลี่ยนเงินตรา รวมทั้งไม่มีป้ายโฆษณาหรือให้ข้อมูลตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ	องค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของเส้นทางที่ 2 พบว่าทุกชุมชนมีสาธารณูปโภคพื้นฐานและเพียงพอในการรองรับนักท่องเที่ยว อาทิ น้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ ห้องน้ำ ถึงขยะ บริเวณจอดรถ ฯลฯ รวมถึงโบราณสถานเวียงกุมกามยังมีร่องรอยไว้คอยบริการนักท่องเที่ยว มีศูนย์ให้ข้อมูลนักท่องเที่ยว และมีป้ายให้ข้อมูลประจำโบราณสถานต่างๆภายในเวียงกุมกาม แต่โดยทั่วไปแล้วเส้นทางนี้ยังไม่มีป้ายให้ข้อมูลเกี่ยวกับมรดกที่มีอยู่ในชุมชนหรือข้อมูลที่จะชี้แนะให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปศึกษาและเรียนรู้อย่างชัดเจน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 5.4 ที่พักในแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมถนนสายเชียงใหม่ – ลำพูน

ที่พัก (Accommodation)	
เส้นทางที่ 1 แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและ เรียนรู้งานหัตถกรรม	เส้นทางที่ 2 แหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมตามแหล่งวัดวาอาราม/โบราณสถาน
<p>การบริการที่พักอาศัยในเส้นทางที่ 1 ส่วนมากในพื้นที่เป็นเขตชุมชนชาวล้านนาที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ จึงมีที่พักแบบ โฮมสเตย์ไว้คอยให้บริการเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาและเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวบ้านอย่างใกล้ชิด แต่ยังมีให้บริการอยู่น้อยมากเนื่องจากนักท่องเที่ยวยังไม่นิยมเข้ามาค้างคืนในพื้นที่ และส่วนมากเป็นการให้บริการห้องเช่าแบบรายวัน และรีสอร์ทเชิง Ecotourism</p>	<p>การบริการที่พักอาศัยในเส้นทางที่ 2 มีลักษณะเช่นเดียวกับเส้นทางที่ 1 คือ มีหลายรูปแบบไว้ให้นักท่องเที่ยวได้ใช้บริการ อาทิ ที่พักแบบโฮมสเตย์ ห้องเช่าแบบรายวัน และบ้านพักแบบรีสอร์ท เป็นต้น</p>

ตารางที่ 5.5 กิจกรรมต่างๆในแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมถนนสายเชียงใหม่ – ลำพูน

กิจกรรมต่างๆ (Activity)	
เส้นทางที่ 1 แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเรียนรู้งานหัตถกรรม	เส้นทางที่ 2 แหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามแหล่งวัดวาอาราม/โบราณสถาน
กิจกรรมที่เกิดขึ้นในเส้นทางที่ 1 นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้และปฏิบัติร่วมกับคนในชุมชน โดยเฉพาะงานด้านหัตถกรรมต่างๆ ที่สามารถลงมือเรียนรู้สร้างสรรค์ผลงานได้ด้วยตนเอง โดยมีคนในท้องถิ่นเป็นพ่อครูแม่ครู อาทิ การทำโคมล้านนา การทำโคมลอย การจักรสาน และการทำลูกประคบสมุนไพร เป็นต้น	กิจกรรมที่เกิดขึ้นในเส้นทางที่ 2 เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา โดยนักท่องเที่ยวสามารถร่วมทำกิจการทำบุญตักบาตร ปล่อยนก ปล่อยปลา ตามวัดต่างๆได้ทุกวัน หรือทุกๆวัน พระก็มีการฟังพระเทศน์ร่วมกับคนในชุมชน รวมถึงมีกิจกรรมประจำวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาต่างๆที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาร่วมทำกิจกรรม อีกทั้งเป็นการสัมผัสและเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวล้านนาด้วย

จากตารางวิเคราะห์ศักยภาพของเส้นทางวัฒนธรรมถนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูน ทั้ง 2 เส้นทาง พบว่า มีปัจจัยที่เป็นสิ่งที่ดึงดูดใจคือ มีมรดกทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญของชุมชน โดยมีหลายแห่งที่สามารถศึกษาถึงเรื่องราวในอดีตที่ยังคงปรากฏให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาและเป็นหลักฐานในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์และมีกลุ่มทรัพยากรบุคคลที่ทรงคุณค่าของชุมชนที่จะก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รวมถึงเส้นทางที่ศึกษายังมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางหลากหลายประเภท อาทิ การเดินทางโดยรถโดยสารประจำทางสายเชียงใหม่ – ลำพูน(รถสีฟ้า และรถตู้สีขาว) รวมถึงรถโดยสารชนิดอื่น เช่น รถสีแดง รถตุ๊กตุ๊ก รถสามล้อถีบ และสามล้อพ่วง เป็นต้น อีกทั้งยังมีสาธารณูปโภคพื้นฐานอย่างเพียงพอ อาทิ น้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ ห้องน้ำ ถังขยะ บริเวณจอดรถ และที่พัก ฯลฯ แต่สถานที่ศึกษาเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่างๆในชุมชนยังขาดสื่อข้อมูลที่เหมาะสมในแหล่งเรียนรู้หรือป้ายโฆษณาต่างๆ

ในส่วนของกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวจะได้ศึกษาและเรียนรู้นั้นจะเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกับคนในชุมชนทั้งงานหัตถกรรมต่างๆ รวมถึงกิจกรรมต่างๆทางพระพุทธศาสนา โดยจะเป็นที่มาของการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชุมชน ซึ่งมีจุดประสงค์คือใช้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ และเป็นทรัพยากรที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยว รวมถึงสร้างลักษณะพิเศษให้แก่แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่คู่การศึกษาเรียนรู้

5.3 แนวทางการจัดการเส้นทางเพื่อการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางวัฒนธรรมถนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูน

หัวข้อนี้เป็นการเสนอแนวทางการจัดการเส้นทางเพื่อการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางวัฒนธรรมถนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูน ซึ่งประกอบไปด้วย 2 รูปแบบ คือ

- 1) รูปแบบการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่จำแนกไปตามประเภทมรดกวัฒนธรรม
- 2) รูปแบบการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาพรวมของถนน โบราณสายเชียงใหม่ –

ลำพูน

ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

5.3.1 รูปแบบการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาพรวมของถนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูน

เส้นทางเพื่อการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางวัฒนธรรมถนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูน ตามประเภทมรดกวัฒนธรรม ประกอบด้วย 2 เส้นทาง คือ

- 1) เส้นทางที่ 1 เส้นทางเรียนรู้และท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรมแหล่งตลาดชุมชนและศิลปหัตถกรรม

เป็นเส้นทางการเรียนรู้และท่องเที่ยวที่เหมาะสมในการศึกษาคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรม ภูมิปัญญา และวิถีชีวิตของคนล้านนาที่อาศัยอยู่ในชุมชน โดยในเส้นทางมีสถานที่ตั้งมรดกทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมเป็นแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้งหมด 14 จุด ได้แก่ ร้านกาแฟสมนึกโกปี โคมล้านนาแม่บัวไหลคณะปัญญา ตลาดนัดชุมชนเวฬุวัน (ทุกวันอาทิตย์) ตลาดชุมชนยางเนิ้ง (ทุกวัน) ร้านขนม/อาหารไทยพื้นบ้านภาคเหนือ ศูนย์

เทคโนโลยีเกษตรประจำตำบลยางเนิ้ง ถนนคนเดินยางเนิ้ง (ทุกวันเสาร์) บ้านไม้โบราณตามแนวถนน ยายหล้าจักรสาน รองเท้าพื้นเมืองร้านลานไทย ลุงแก้วโคมลอย ลูกประคบสมุนไพรกลุ่มสตรีแม่บ้านบ้านช่างเค็ง บายศรีและเครื่องสืบชะตาบ้านปากกอก และโคมไฟล้านนา โดยได้มีการวางแผนการจัดการเส้นทางเพื่อการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและเรียนรู้งานหัตถกรรม ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

จุดที่ 1 ร้านกาแฟสมนึกโกปี เป็นร้านกาแฟโบราณในบ้านไม้เก่าแก่อายุเกือบหนึ่งร้อยปี เจ้าของร้านคือคุณสมนึก ที่นอกจากจะขายกาแฟและอาหารแล้ว ยังได้เก็บของเก่าหายากมาประดับตกแต่งภายในร้านจนเหมือนพิพิธภัณฑ์ขนาดเล็กให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา และส่งทอดความรู้สึกเหมือนย้อนเวลากลับไปในอดีต

จุดที่ 2 โคมล้านนามแม่บัวไหล คณะปัญญา แห่งบ้านเมืองสาครหรือที่ชาวบ้านให้การยกย่องในฐานะ “แม่ครูโคมล้านนา” ซึ่งท่านเป็นผู้ริเริ่มงานหัตถกรรมการทำโคมล้านนา โดยประดิษฐ์ขึ้นจากวัสดุพื้นบ้าน อาทิ ไม้ไผ่ กระดาษสา และผ้าดิบ เป็นต้น ที่สำคัญแม่ครูยังมีการถ่ายทอดวิชาให้คนรุ่นหลังหรือผู้สนใจอย่างต่อเนื่องอย่างไม่เคยหวงวิชาความรู้ และบ่อยครั้งท่านจะถูกรับเชิญไปเป็นวิทยากรให้ความรู้ในหน่วยงานต่างๆทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมไปถึงชุมชนหรือหมู่บ้านต่างๆที่ขอความอนุเคราะห์มา อีกทั้งท่านยังได้นำผลงาน โคมไปแสดงในสถานที่ต่างๆทั้งในเมืองเชียงใหม่ กรุงเทพฯ รวมไปถึงต่างประเทศ อาทิ ประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ ฝรั่งเศส เป็นต้น

จุดที่ 3 ตลาดนัดชุมชนเวฬุวัน เป็นตลาดนัดชุมชนที่จัดขึ้นทุกวันอาทิตย์โดยสินค้าส่วนใหญ่จะเป็นผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของชุมชนที่นำมาซื้อขายแลกเปลี่ยนกัน รวมไปถึงของป่าไม่ว่าจะเป็น ผักหวานป่า รังมดแดง หน่อไม้ และเห็ด เป็นต้น ซึ่งนอกจากสินค้าจะมีราคาไม่สูงมากแล้ว ยังทำให้เกิดการเรียนรู้วิถีชีวิตหรือการดำรงชีวิตของชาวล้านนา ที่มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อเหมือนสังคมเมือง

จุดที่ 4 ตลาดชุมชนยางเนิ้ง เป็นตลาดเก่าแก่ที่อยู่คู่ถนนสายเชียงใหม่ – ลำพูนมานาน หลังจากตลาดยังคงเอกลักษณ์การมุงหลังคาของชาวล้านนาในสมัยก่อน คือการมุงด้วยกระเบื้องดินขอ และชาวบ้านในพื้นที่มักจะปลูกพืชผักสวนครัวเองแล้วนำมาวางขายแลกเปลี่ยนกัน โดยไม่ต้องทำบรรจุ

ภัณฑ์หรือบรรจุลงในถุงพลาสติกอย่างหურห่า ทำให้ออกจากจะได้ซื้อผักสดๆ ราคาถูก และปลอดภัย
สารพิษแล้ว ยังได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชาวบ้านที่มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน

จุดที่ 5 ร้านขายขนม/อาหารไทยพื้นบ้านภาคเหนือ เป็นร้านที่อยู่ติดกับสี่แยกยางเนิ้ง โดย
เจ้าของร้าน ได้มีการดัดแปลงชั้นล่างของบ้านไม้โบราณสองชั้นให้เป็นร้านค้า ซึ่งขนมส่วนใหญ่
เป็นขนมดั้งเดิมของชาวล้านนาที่มีมานาน และหาชิมได้ยาก ทำให้ออกจากจะได้รู้จักขนมและ
อาหารพื้นบ้านล้านนาแล้ว ยังได้เรียนรู้วิถีชีวิตของคนล้านนาอีกด้วย ยกตัวอย่างเช่น ขนมเกลือ เป็น
ขนมที่ทำง่ายๆจากแป้งข้าวเจ้าและเกลือ เป็นที่นิยมของผู้เฒ่าผู้แก่ อีกทั้งในสมัยก่อนขนมหลักที่ใช้
เลี้ยงเด็กๆก็คือขนมชนิดนี้

จุดที่ 6 ศูนย์เทคโนโลยีเกษตรประจำตำบลยางเนิ้ง เป็นเสมือนสถานีถ่ายทอดความรู้ทางการ
เกษตรประจำตำบล โดยจะมีกิจกรรมที่ทำร่วมกับเทศบาลคอยจัดอบรมและให้ความรู้แก่เกษตรกร
และผู้สนใจเกี่ยวกับงานด้านการเกษตร โดยผ่านแปลงสาธิตและยังเปิดให้ชมพืชผลผลิตทาง
การเกษตรบนแปลงสาธิตที่หมุนเวียนตลอดทั้งปี

จุดที่ 7 ถนนคนเดินยางเนิ้ง อยู่ภายใต้การดูแลของเทศบาลยางเนิ้ง โดยเป็นสถานที่ที่เปิด
โอกาสให้ชาวบ้านในพื้นที่ได้นำผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้เองในครัวเรือนมาจำหน่าย ซึ่งถือเป็นการ
ส่งเสริมภูมิปัญญาได้อีกทางหนึ่ง โดยเฉพาะสินค้าหัตถกรรมพื้นเมือง รวมทั้งนักท่องเที่ยวที่เข้ามา
เยี่ยมชมนอกจากจะได้เรียนรู้พร้อมกับสัมผัสวิถีชีวิตชาวล้านนาแล้ว ยังได้มีโอกาสเลือกซื้อสินค้า
จากผู้ผลิตโดยตรงทำให้เกิดความภาคภูมิใจและเกิดการกระตุ้นของเศรษฐกิจชุมชน

จุดที่ 8 บ้านไม้โบราณตามแนวถนน บริเวณตั้งแต่หน้าท่าว่าการอำเภอสารภีมุ่งหน้าไปทาง
ศาลเจ้าพ่อแดนเมืองเชียงใหม่ – ลำพูน นักเดินทางหรือนักท่องเที่ยวที่ผ่านเส้นทางนี้จะได้พบกับ
ความงามของบ้านไม้โบราณของชาวล้านนา ที่ชาวบ้านบางหลังคาเรือนยังคงรักษาสถาปัตยกรรมที่
สร้างมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ หรืออาจเรียกได้ว่าอยู่คู่กับถนนสายเชียงใหม่ – ลำพูนมานาน แต่
ปัจจุบันยังไม่มีนโยบายหรือการรณรงค์ให้ร่วมกันรักษามันไม้โบราณตามแนวถนนสายนี้
อย่างจริงจัง ดังนั้นทางเทศบาลตำบลยางเนิ้งควรประสานงานกับหน่วยงานต่างๆและร่วมมือกับ
ประชาชนในพื้นที่จัดกิจกรรมสร้างร่วมมืออนุรักษ์บ้านไม้โบราณให้คงอยู่ในพื้นที่ต่อไป

จุดที่ 9 ยายหล้าจักสาน เป็นงานจักสานที่สืบทอดมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษของยายหล้า ซึ่งงานแต่ละชิ้นจะสานขึ้นด้วยมือทั้งหมด โดยไม่ใช้เครื่องมือที่ทันสมัยหรือเทคโนโลยีใดๆเข้าช่วยสินค้าแต่ละชิ้นจึงเกิดจากความตั้งใจ มีความประณีตทุกรายละเอียด มีคุณค่า และมีความเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านไทย และยายหล้ายังมีการสาธิตพร้อมถ่ายทอดความรู้แก่ผู้สนใจหรือนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนโดยตลอด

จุดที่ 10 รองเท้าพื้นเมือง ร้านลานไทย เป็นกิจการเล็กๆของนายศุภกิจ อภรณ์ศิริรัฐ ซึ่งเป็นสินค้า Handmade ที่มีเอกลักษณ์ความเป็นไทยพื้นเมือง ลูกค้านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติแต่ไม่ค่อยมีลูกค้าชาวไทยให้ความนิยมมากนัก ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมฝีมือและเอกลักษณ์ความเป็นไทย ชาวบ้านในชุมชนและเทศบาลตำบลยางเนิ้งควรให้การสนับสนุนสินค้าประจำท้องถิ่น โดยอาจผ่านการจัดกิจกรรมแสดงสินค้าประจำตำบลและมีการเดินแฟชั่นโชว์ เป็นต้น

จุดที่ 11 ลุงแก้วโคมลอย โดยการทำโคมลอยหรือที่ชาวล้านนาเรียกว่า ว่าวไฟ นั้นเป็นการนำไม้ไผ่มาเหลาแล้วขุดเป็นวงกลมแล้วนำกระดาษมาติดให้เป็นทรงกระบอก ปากกระบอกใช้ลวดจึงเป็นรูปกากบาทแล้วนำกระดาษชำระชุบด้วยขี้ผึ้งหรือน้ำมันก๊าดมาผูกกับลวด ซึ่งลุงแก้วเจ้าของกิจการโคมลอยนี้มีการสาธิตขั้นตอนการทำแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้สนใจที่ไปเยือนอยู่เสมอ

จุดที่ 12 ลูกประคบสมุนไพร ของกลุ่มสตรีแม่บ้าน บ้านช่างเค็ง เป็นการนำสมุนไพรที่มีอยู่ในชุมชนนำมาใช้ในการรักษาหรือเพื่อช่วยในการไหลเวียนของโลหิต โดยได้เปิดให้นักท่องเที่ยวหรือผู้สนใจทั่วไปได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยเริ่มตั้งแต่การคัดเลือกและเก็บพืชสมุนไพร การหั่น และการแบ่งส่วนผสมตามอัตราส่วนลงบนผ้าแล้วมัดรวมกัน เป็นต้น

จุดที่ 13 บายศรี และเครื่องสืบชะตา เป็นเครื่องประกอบพิธีที่เป็นมงคลของชาวล้านนา โดยคนรุ่นหลังมานี้ไม่ค่อยรู้ถึงความเป็นมาหรือความสำคัญกันมากนัก แต่ในพื้นที่บ้านปากก่องยังมีผู้สืบสานทำเครื่องประกอบพิธีกรรมนี้มาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ คือคุณพรรณี สังข์อาจ ที่คอยสาธิตวิธีทำและความหมายของวัสดุแต่ละอย่างที่น่ามาประดับเป็นเครื่องประกอบพิธีกรรมโดยผ่านการลงมือปฏิบัติและให้ผู้สนใจได้ลงมือทำพร้อมเรียนรู้ด้วยตนเอง

จุดที่ 14 โคมไฟล้านนา หรือชาวบ้านเรียกว่า โคมยี่เป็ง เจ้าของกิจการคือ นางแหวน ตั้งแอก เป็นงานภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ได้สืบทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น โดยใช้ในเทศกาลวันลอยกระทงและ

วันสำคัญต่างๆ และเพื่อเป็นการสืบสานศิลปวัฒนธรรมของทางล้านนาให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษาและเรียนรู้ ทางเจ้าของกิจการจึงได้มีการเปิดการเรียนการสอนวิธีทำโคมยี่เป็งขึ้นให้แก่ผู้สนใจทั่วไป

ตารางที่ 5.6 เส้นทางเรียนรู้และท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรมแหล่งตลาดชุมชนและศิลปหัตถกรรม

เส้นทางที่ 1 เส้นทางเรียนรู้และท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรมแหล่งตลาดชุมชนและศิลปหัตถกรรม

1. จุดเริ่มต้นเริ่ม => สักการะพระเจ้ากวิละ
2. ร้านกาแฟ สมนึกโกปี ที่อยู่ 180 ถ.เชียงใหม่-ลำพูน ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
3. โคมล้านนาแม่บัวไหล คณะปัญญา บ้านเลขที่ 19 ซอยกุหลาบ ถนนเมืองสาทร ตำบลหนองหอย
4. ตลาดนัดชุมชนเวฬุวัน (ทุกวันอาทิตย์)
5. ตลาดชุมชนยางเนิ้ง (ทุกวัน)
6. ร้านขนม/อาหารไทยพื้นบ้านภาคเหนือ
7. ศูนย์เทคโนโลยีเกษตรประจำตำบลยางเนิ้ง
8. ถนนคนเดินยางเนิ้ง (ทุกวันเสาร์)
9. บ้านไม้โบราณตามแนวถนน ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
10. ยายหล้าจักรสาน ที่อยู่ 124/1 หมู่ 3 ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
11. รองเท้าพื้นเมือง ร้านลานไทย ที่อยู่ 120 หมู่ 5 ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
12. ลูกแก้วโคมลอย ที่อยู่ 265 หมู่ 1 ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
13. ลูกประคบสมุนไพร กลุ่มสตรีแม่บ้าน บ้านช่างเค็ง หมู่ที่ 4 ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
14. บายศรี เครื่องสืบชะตา หมู่ 5 บ้านปากกอก ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
15. โคมไฟล้านนา หมู่ที่ 6 บ้านปากกอก ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
16. ลีนสุดด้วยการสักการะศาลเจ้าพ่อแดนเมืองเชียงใหม่ – ลำพูน

เส้นทางที่ 1: เส้นทางการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแหล่งตลาดชุมชนและศิลปหัตถกรรม

ภาพที่ 5.1 เส้นทางเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแหล่งตลาดชุมชนและศิลปหัตถกรรม

2) เส้นทางที่ 2 เส้นทางเรียนรู้และท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรมวัดวาอารามและโบราณสถาน

เป็นเส้นทางการเรียนรู้และท่องเที่ยวที่เหมาะสมในการศึกษาแหล่งที่มีคุณค่าเชิงวิชาการ โดยเน้นเรื่องราวมรดกทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์พุทธศิลป์ที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตหรือการดำรงชีวิตของชาวล้านนาที่อาศัยอยู่บนเส้นทางโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูน มาตั้งแต่อดีต หรือตามแนวแม่น้ำปิงห่าง ที่แม่น้ำปิงมีการเปลี่ยนเส้นทางหลังจากการเกิดน้ำท่วมครั้งใหญ่ของเวียงกุมกาม โดยได้มีการวางแผนการจัดการเส้นทางเพื่อการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามแหล่งวัดวาอารามและโบราณสถาน ดังต่อไปนี้

จุดที่ 1 อนุสาวรีย์พระเจ้ากาวิละ เป็นอนุสรณ์สถานเพื่อรำลึกถึงวีรกรรมการกอบกู้เมืองเชียงใหม่ของพระเจ้ากาวิละ ในครั้งพม่ายึดครองเมืองเชียงใหม่ โดยมีการทำพิธียกพระรูป เมื่อปี พ.ศ.2515 ณ ค่ายกาวิละ ซึ่งภายในยังมีอาคารอนุสรณ์สถานพระเจ้ากาวิละที่เหมาะสมเป็นแหล่งเรียนรู้ โดย เป็นสถานที่จัดแสดงภาพเหตุการณ์ในอดีต และสิ่งของเครื่องใช้ที่เกี่ยวข้องกับพระเจ้ากาวิละ อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาทางประวัติศาสตร์ของคนรุ่นหลัง

จุดที่ 2 วัดเมืองกาย มีศาสนสถานที่สำคัญและน่าสนใจได้แก่ พระอุโบสถรูปแบบพื้นเมืองล้านนา และวิหารรูปทรงล้านนายุคหลัง รวมถึงมีหอพระไตรปิฎกไว้ให้ศึกษาเรียนรู้ โดยมีพระภิกษุคอยให้ความรู้และเทศนาธรรม

จุดที่ 3 วัดเมืองสาครหลวง มีศาสนสถานที่สำคัญคือวิหารและเจดีย์รูปแบบล้านนา และมีภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังแบบ โบราณที่แสดงเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติและพระเวสสันดร รวมถึงลายคำโบราณที่ปัจจุบันหาดูได้ยากให้ได้ศึกษาและเรียนรู้ อีกทั้งยังมีสถาปัตยกรรมเรือนโบราณภายในวัดที่คนรุ่นปัจจุบันไม่ค่อยได้เห็นกันแล้ว

จุดที่ 4 วัดสันป่าเลียง มีจุดเด่นที่น่าสนใจนอกเหนือจากศาสนสถานอื่นๆ คือหอธรรมที่มีภาพเขียนสีฝุ่นผสมน้ำที่ภายหลังมีการบูรณะปฏิสังขรณ์มาเป็นภาพภูมิกรรมปูนปั้นและทำการลงรักปิดทอง อีกทั้งยังมีการเปิดโอกาสให้พุทธศาสนิกชนและนักท่องเที่ยวทั่วไปได้เรียนรู้โดยมีประสิทธิภาพก็มีการตั้งอุทยานการศึกษาโดยจัดทำห้องสมุดธรรมชาติ ให้สามารถศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องมีเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์มาคอยให้บริการซึ่งเรียกได้ว่าเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามอัธยาศัย

จุดที่ 5 วัดเสนาหิน เป็นวัดที่สำคัญมาตั้งแต่ประวัติศาสตร์ เพราะมีความเชื่อว่าเสนาหินที่ปรากฏภายในวัดนั้นมีความเกี่ยวข้องกับเวียงกุมกามที่เคยมีความรุ่งเรืองในอดีต ดังนั้นจึงปรากฏเรื่องราวทางประวัติศาสตร์มากมายไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาเกี่ยวกับวัดแห่งนี้ โดยทางวัดมีการจัดทำป้ายเพื่อให้ความรู้แก่ผู้สนใจและนักท่องเที่ยวไว้ทั่วบริเวณวัด

จุดที่ 6 วัดบ่อน้ำทิพย์ เป็นอีกหนึ่งวัดร้างที่มีมาตั้งแต่สมัยพุทธศตวรรษที่ 20 โดยเป็นส่วนหนึ่งของเวียงกุมกามชั้นนอก และบริเวณนี้เคยเป็นเส้นทางการเดินทางและเส้นทางการค้าขายมาตั้งแต่สมัยโบราณ ปัจจุบันยังคงปรากฏเรื่องราวประวัติศาสตร์ไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาและเรียนรู้ โดยสำนักงานวัฒนธรรมอำเภอสารภีได้จัดทำป้ายข้อมูลกำกับไว้ในพื้นที่ให้ได้ศึกษาด้วยตนเอง

จุดที่ 7 วัดพระนอนหนองผึ่ง เป็นวัดหนึ่งที่มีมาตั้งแต่สมัยเวียงกุมกาม โดยมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญคือองค์พระนอนหรือพระพุทธรูปไสยาสน์ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปขนาดใหญ่ของเวียงกุมกามที่ปรากฏหลักฐานเหลืออยู่เพียงองค์เดียวให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้

จุดที่ 8 วัดกองทราย เป็นหนึ่งในวัดที่ถูกกล่าวถึงในโครงการอนุรักษ์ ที่กล่าวถึงการเดินทางไปนมัสการพระบรมธาตุหริภุญชัยโดยเดินทางผ่านทางเรือ และมีการหยุดพักระหว่างการเดินทางคือ ที่วัดยางหนุ่ม (ปัจจุบันเรียกวัดกองทราย) และเมื่อนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมสถาปัตยกรรมต่างๆที่น่าสนใจภายในวัดแล้ว ยังได้ศึกษาร่องน้ำปิงเก่า(ปิงห่าง)ที่ยังเหลือร่องรอยไว้ให้เห็นอยู่

จุดที่ 9 วัดคู่อีโก้ เป็นหนึ่งวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่มีมาตั้งแต่สมัยเวียงกุมกาม เคยเป็นที่พำนักของพ่อค้าและนักเดินทางผ่านเมืองเชียงใหม่ไปเมืองลำพูน

จุดที่ 10 วัดเวฬุวัน เป็นวัดที่อยู่คู่กับถนนสายเชียงใหม่-ลำพูนมาเป็นระยะเวลาอันตั้งแต่ยังไม่มีการปลูกต้นยาง และมีการย้ายฐานที่ตั้งหลายครั้ง จนพ.ศ.2451 พระยาสุรสีห์วิศิษฐ์ศักดิ์ ข้าหลวงพิเศษมณฑลพายัพได้ริเริ่มโครงการขยายทางเชื่อมจังหวัดเชียงใหม่ – ลำพูนและให้ชาวบ้านปลูกต้นยางไว้ 2 ข้างทาง เพื่อกำหนดเขตอำเภอสารภี และปัจจุบันทางวัดยังได้จัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมโดยมีการจัดอบรมค่ายคุณธรรมแก่เด็กนักเรียนและเยาวชนทั่วไป รวมถึงมีกิจกรรมธรรมะสัญจรตลอดทั้งปี โดยความร่วมมือของเจ้าอาวาสวัด คณะสงฆ์ประจำอำเภอ และเทศบาลตำบลยางน่อง

จุดที่ 11 วัดพระนอนป่าเกิดถี่ เป็นปูชนียสถานที่สำคัญสถานที่หนึ่งของล้านนาไทย โดยมีพระเกศาธาตุของพระพุทธเจ้าสถิตย์อยู่ ซึ่งนักท่องเที่ยวหรือพุทธศาสนิกชนจะได้เห็นพระนอนที่ใหญ่แห่งเดียวที่นอนในท่าปรินิพพาน จนครั้งหนึ่งพระชายาเจ้าดารารัศมีเสด็จมาแล้วประทานชื่อว่า พระนอนแสนสุข ปัจจุบันทางวัดได้เปิดให้นักท่องเที่ยวและพุทธศาสนิกชนได้เข้าไปเคารพสักการะและชื่นชมความงดงาม และระหว่างทางเข้าวัดนั้นสำหรับผู้ที่เดินทางมาจากถนนเชียงใหม่ – ลำพูนจะผ่านทุ่งนาที่เขียวจีซึ่งปัจจุบันหาชมได้ค่อนข้างยาก

จุดที่ 12 วัดแสนหลวง เป็นวัดที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์สถานให้แก่พญาแสนหลวง ปัจจุบันถือว่าเป็นวัดที่สำคัญของชาวอำเภอสารภี รวมทั้งผู้ที่เดินทางผ่านอำเภอสารภีสามารถแวะเคารพของพรเพื่อความเป็นสิริมงคลและเรียนรู้เกี่ยวกับถนนสายต้นยาง ซึ่งทางวัดได้มีการจัดทำป้ายให้ข้อมูลไว้บริการ

จุดที่ 13 วัดศรีโพธาราม ถือเป็นวัดที่พื้นที่ค่อนข้างกว้างขวาง สวยงาม และอยู่ติดถนนสายเชียงใหม่ – ลำพูน ดังนั้นมักจะดึงดูดให้ผู้เดินทางสัญจรผ่านเส้นทางนี้แวะกราบนมัสการขอพรพระก่อนเดินทางต่อ นอกจากความสวยงามของสถาปัตยกรรมล้านนาต่างๆที่สวยงามภายในวัดแล้ว ทางวัดยังขาดการให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัด จึงเห็นว่าทางวัดควรจะทำป้ายให้ความรู้แก่ผู้ที่มาเยี่ยมชมไว้ตามจุดต่างๆ

จุดที่ 14 วัดต้นเหี้ยว เป็นวัดสำคัญที่ควรศึกษาและเรียนรู้เนื่องจากภายในวัดมีหลักฐานทางโบราณวัตถุที่สำคัญทั้งหอพระไตรปิฎก และหอธรรม รวมถึงกลองหลวงโบราณซึ่งเป็นกลองของคนทางภาคเหนือ ที่สมัยก่อนมีจุดประสงค์ในการตีเพื่อเป็นเครื่องบอกสัญญาณแจ้งเหตุ เพราะมีเสียงดังไปไกล เป็นต้น รวมทั้งยังมีของเก่าโบราณอื่นๆอีกมากมาย อาทิ หน้าจั่ว นาคกระดาน และโบราณ ดังนั้นเพื่อเป็นการรักษาไว้ให้ลูกหลานรุ่นต่อไปได้ศึกษา ทางวัดต้นเหี้ยวควรจะมีการทำพิพิธภัณฑ์ของโบราณขึ้นมา โดยอาจต้องอาศัยความร่วมมือทั้งหน่วยงานของอำเภอ จังหวัด รวมถึงสถาบันการศึกษาต่างๆ

จุดที่ 15 วัดสารภี แต่เดิมนั้นมีต้นสารภีมีต้นสารภีขึ้นเป็นจำนวนมาก แต่ปัจจุบันไม่ปรากฏให้เห็นเพียงสักต้น โดยดอกสารภีนั้นเป็นดอกไม้ชนิดหนึ่งของไทยที่มีสีเหลืองและมีกลิ่นหอมมาก อีกทั้งยังเป็นต้นไม้ที่มีอายุยืน จึงมีการนำชื่อมาตั้งเป็นทั้งชื่อตำบลและชื่ออำเภอ รวมถึงวัดสารภีแห่งนี้ด้วย ดังนั้นผู้ที่สัญจรผ่านอำเภอสารภีจึงมักจะให้ความสนใจเข้าไปกราบนมัสการขอพรพระ

ในวัด พร้อมกับต้องการที่จะชื่นชมต้นไม้ยืนต้นที่มีกลิ่นหอมที่ชื่อ ต้นสารภีนี้ ดังนั้นทางวัดและทางเทศบาลตำบลสารภีควรมีการปลูกต้นสารภีในบริเวณรอบๆวัดเพื่อคงความเป็นเอกลักษณ์ของวัดสืบต่อไป

จุดที่ 16 วัดช่างเคิ่ง มีจุดเด่นที่น่าสนใจและศึกษาเรียนรู้คือมีพระวิหารรูปทรงล้านนาซึ่งมีจิตรกรรมฝาผนังด้านบนเป็นลวดลายแบบศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นล้านนา และด้านล่างเป็นภาพจิตรกรรมร่วมสมัย รวมไปถึงพระอุโบสถที่มีองค์พระพุทธรูปที่เก่าแก่

จุดที่ 17 วัดปากกอก มีสถาปัตยกรรมที่น่าสนใจควรแก่การศึกษาเรียนรู้ ได้แก่ วิหารที่มีรูปทรงล้านนา หน้าบันมีการประดับด้วยช่างสามเศียร(ช่างเอราวัณ), พระอุโบสถสร้างขึ้นด้วยไม้แกะสลัก และเจดีย์ที่เป็นศิลปะพม่า-มอญ เป็นต้น

จุดที่ 18 ศาลเจ้าพ่อแดนเมืองเชียงใหม่ – ลำพูน เป็นจุดสุดท้ายของเส้นทางที่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่จะต้องแวะเคารพสักการะเพื่อความเป็นสิริมงคลก่อนที่จะเดินทางเข้าสู่จังหวัดลำพูน หรืออาจจะเป็นจุดแรกสำหรับผู้ที่เดินทางจากจังหวัดลำพูนเข้ามายังจังหวัดเชียงใหม่ โดยบริเวณข้างศาลเจ้าพ่อแดนเมืองจะมีสื่อที่เป็นแผนที่แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ประจำแต่ละตำบลของอำเภอสารภี เพื่อให้ข้อมูลสำหรับนักเดินทาง

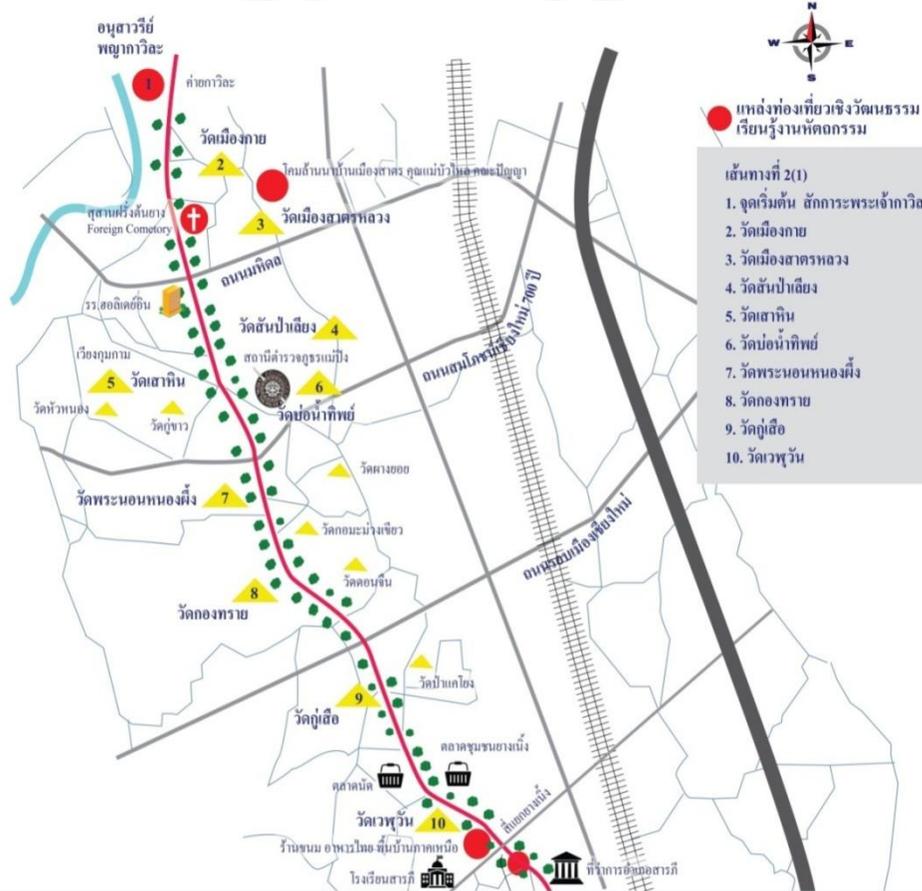
ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 5.7 เส้นทางเรียนรู้และท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรมวัดวาอารามและโบราณสถาน

เส้นทางที่ 2 เส้นทางเรียนรู้และท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรมวัดวาอารามและโบราณสถาน

1. จุดเริ่มต้นเริ่ม => สักการะพระเจ้ากาวิละ
2. วัดเมืองกาย ตั้งอยู่เลขที่ 37 ถนนราษฎร์อุทิศ ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
3. วัดเมืองสาทรหลวง ตั้งอยู่เลขที่ 85 ถนนเมืองสาทร ตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
4. วัดสันป่าเลียง ตั้งอยู่เลขที่ 35 หมู่ที่ 4 ตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
5. วัดเสาหิน ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
6. วัดบ่อน้ำทิพย์ ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
7. วัดพระนอนหนองผึ้ง ตั้งอยู่เลขที่ 205 หมู่ 4 บ้านหนองผึ้ง ตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
8. วัดกองทราย ตั้งอยู่เลขที่ 64 หมู่ 6 เชียงใหม่-ลำพูน ตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภี เชียงใหม่
9. วัดคูเสือ ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
10. วัดเวฬุวัน ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
11. วัดพระนอนป่าเก็ดถึ ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
12. วัดแสนหลวง ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
13. วัดศรีโพธาราม ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
14. วัดต้นเหียว ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
15. วัดสารภี ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
16. วัดช่างเค็ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
17. วัดปากกอง ตั้งอยู่เลขที่ 15 ตำบลสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
18. สิ้นสุดด้วยการสักการะศาลเจ้าพ่อแดนเมืองเชียงใหม่ – ลำพูน

เส้นทางที่ 2 เส้นทางเรียนรู้และท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรม วัดวาอารามและโบราณสถาน

ภาพที่ 5.2 เส้นทางเรียนรู้และท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรมวัดวาอารามและ โบราณสถาน

เส้นทางที่ 2 : เส้นทางเรียนรู้และท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรม

วัดวาอารามและโบราณสถาน (ต่อ)

ภาพที่ 5.3 เส้นทางเรียนรู้และท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรมวัดวาอารามและ โบราณสถาน

เนื่องจากการศึกษาแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวถนนสายเชียงใหม่ – ลำพูน ผลการศึกษาและคัดเลือกได้แหล่งมรดกวัฒนธรรมจำนวนทั้งสิ้น 32 แห่ง ซึ่งถือว่ามีจำนวนมาก และบางแห่งก็ซ้ำๆกัน ถ้าหากว่าเดินทางท่องเที่ยวและเรียนรู้ทั้งหมดอาจจะต้องใช้เวลานานหลายวัน ดังนั้นทางผู้ศึกษาจึงจัดเส้นทางให้กระชับขึ้นและคัดเลือกเฉพาะสถานที่ท่องเที่ยวและเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ความสำคัญ และมีเอกลักษณ์โดดเด่น โดยการสอบถามจากปราชญ์ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนถนนในแนวถนนสายเชียงใหม่ – ลำพูน และนักวิชาการในพื้นที่ ได้แหล่งมรดกทางวัฒนธรรม จำนวน 11 แห่ง ที่จะนำมาจัดเส้นทางเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาพรวมของถนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูน ซึ่งจะใช้เวลาเพียง 1 วัน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

โปรแกรมการเดินทางท่องเที่ยวและเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม ตามเส้นทางวัฒนธรรมถนนโบราณสายเชียงใหม่ - ลำพูน

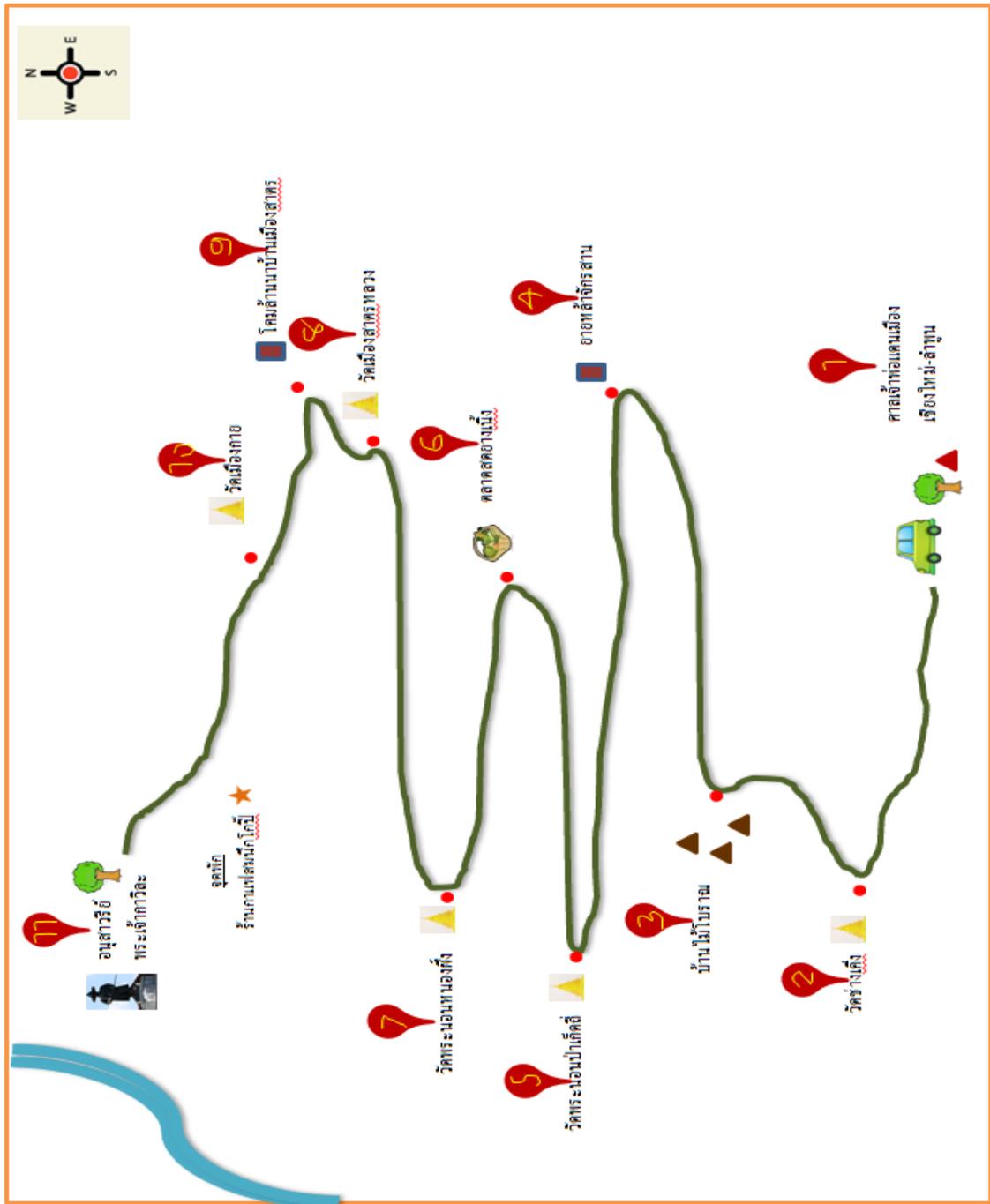
- 09.00 – 09.10 น. เริ่มต้นที่การเคารพสักการะศาลเจ้าพ่อแดนเมืองเชียงใหม่ – ลำพูน เพื่อความเป็นสิริมงคล ซึ่งเป็นเสมือนประตูดสู่มืองเชียงใหม่
- 09.10 – 09.50 น. จุดที่ 2 วัดช่างเคิ่ง ชมความงามของสถาปัตยกรรมพระวิหารรูปทรงล้านนา พร้อมกับการศึกษารูปจิตรกรรมฝาผนังที่แสดงเรื่องราวศิลปะวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นล้านนา และภาพจิตรกรรมร่วมสมัย ผ่านการบอกเล่าประวัติศาสตร์ล้านนาโดยเจ้าอาวาสวัดช่างเคิ่ง รวมไปถึงการศึกษาและชื่นชมพระอุโบสถที่มีองค์พระพุทธรูปที่เก่าแก่
- 09.50 – 10.30 น. จุดที่ 3 บ้านไม้โบราณตามแนวถนน โดยปรากฏเป็นสถาปัตยกรรมบ้านไม้โบราณเก่าแก่ที่บางหลังยังคงรักษารูปแบบเดิมไว้อยู่ เช่นการมุงหลังคาด้วยดินขอ และการทำฝายบ้านด้วยไม้ไผ่สาน เป็นต้น
- 10.30 – 11.10 น. จุดที่ 4 งานหัตถกรรมจักสาน เจ้าของคือยายหล้า โดยท่านได้สืบทอดภูมิปัญญาความรู้ทางด้านงานจักสานมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษของยายหล้า โดยท่านจะมีการสาธิตขั้นตอนงานจักสานทุกอย่าง โดยเฉพาะตะกร้าที่ทำขึ้นด้วยมือ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถทดลองหรือลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

- 11.10 – 12.00 น. จุดที่ 5 วัดพระนอนป่าเกิดถึ ปุชนิยสถานที่สำคัญของล้านนาไทย โดยมีพระเกศาธาตุของพระพุทธเจ้าสถิตย์อยู่ และเป็นพระนอนที่ใหญ่แห่งเดียวที่นอนในท่าปรีณิพพาน ซึ่งเมื่อครั้งหนึ่งพระราชาเจ้าदारรัศมีเสด็จมาแล้วประทานชื่อว่าพระนอนแสนสุข
- 12.00 – 13.00 น. จุดที่ 6 ตลาดสดยางเนิ้ง เป็นตลาดชุมชนที่เก่าแก่และอยู่คู่กับถนนสายเชียงใหม่ – ลำพูนมาตั้งแต่อดีต ซึ่งเป็นสถานที่ซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าในชุมชนที่มีราคาถูกและเป็นศูนย์รวมวัฒนธรรมของล้านนา รวมไปถึงมีร้านขนมและอาหารพื้นเมืองให้นักท่องเที่ยวได้เลือกทานเพื่อเป็นอาหารกลางวัน หรือซื้อกลับบ้านไปปรับประทานที่บ้าน
- 13.00 – 13.40 น. จุดที่ 7 วัดพระนอนหนองผึ้ง วัดสำคัญที่มีมาตั้งแต่สมัยเวียงกุมกาม โดยมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญคือองค์พระนอนหรือพระพุทธไสยาสน์ที่เป็นพระพุทธรูปขนาดใหญ่ของเวียงกุมกามประดิษฐานอยู่
- 13.40 – 14.30 น. จุดที่ 8 วัดเมืองสาทรหลวง เยี่ยมชมมรดกทางสถาปัตยกรรมวิหารและเจดีย์รูปแบบล้านนา และศึกษาเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติและพระเวสสันดรผ่านภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังแบบโบราณ รวมถึงลายคำโบราณที่ปัจจุบันหาดูได้ยากซึ่งถือว่ามีคุณค่าอย่างมาก
- 14.30 – 15.50 น. จุดที่ 9 โคมล้านนาบ้านเมืองสาทร เรียนรู้ภูมิปัญญาทางด้านงานหัตถกรรมพื้นบ้านผ่านแม่ครู โคมล้านนา “แม่บัวไหล คณะปัญญา” โดยนักท่องเที่ยวสามารถชมการสาธิตการประดิษฐ์โคมล้านนาและมีโอกาสลงมือปฏิบัติสร้างสรรค์ผลงานที่มีความละเอียดอ่อน ประณีต และสวยงามได้ด้วยตนเอง
- 15.50 – 16.30 น. จุดที่ 10 วัดเมืองกาย ศึกษาคุณค่าของมรดกทางสถาปัตยกรรมของพระอุโบสถรูปแบบพื้นเมืองล้านนา และวิหารรูปทรงล้านนายุคหลัง และมีหอพระไตรปิฎกไว้ให้ศึกษาเรียนรู้โดยมีพระภิกษุคอยให้ความรู้และเทศนาธรรม

- 16.30 – 17.00 น. จุดพักผ่อน ร้านกาแฟสมนึก โกปีย์ แวะชิมกาแฟโบราณในบรรยากาศบ้านไม้เก่าแก่ที่อายุนับร้อยปี โดยภายในร้านมีของเก่าหายากประดับตกแต่งจนเหมือนพิพิธภัณฑ์ขนาดเล็ก ทำให้เกิดความรู้สึกเหมือนได้ย้อนเวลากลับไปในอดีต
- 17.00 – 17.30 น. จุดที่ 11 อนุสาวรีย์พระเจ้ากาวิละ จุดสุดท้ายของการเดินทางหรือสิ้นสุดแนวของต้นยาง โดยแวะเคารพพระเจ้ากาวิละ ซึ่งท่านเป็นบุคคลสำคัญที่สร้างบ้านแปงเมืองและกอบกู้เอกราชให้แผ่นดินล้านนา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาพที่ 5.4 เส้นทางการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมถนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูน

5.3.2 แนวทางการจัดการเส้นทางเพื่อการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

เพื่อให้การดำเนินการจัดการเส้นทางเพื่อการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ ผู้ศึกษาเสนอการจัดการเส้นทางเพื่อการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามแนวถนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูนครั้งนี้ ในรูปแบบอย่างมีส่วนร่วมของภาคประชาชน โดยการดำเนินงานการจัดการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ควรประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้าน (พ่อหลวง) ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับความเคารพและความเกรงใจ และเป็นที่ยอมรับนับถือทั้งจากคนภายในชุมชนและภายนอกชุมชน ซึ่งชาวบ้านจะให้ความเคารพ ศรัทธา และเชื่อฟังผู้ใหญ่บ้าน รวมถึงพร้อมที่จะให้ความร่วมมือปฏิบัติงานในการพัฒนาหมู่บ้านให้ดียิ่งขึ้น และยังมีผู้นำที่ยังไม่เป็นทางการที่ได้รับความเชื่อถือ หรือความศรัทธาให้เป็นผู้นำประจำพื้นที่ต่างๆอีกด้วย ดังนั้นการดำเนินงานการท่องเที่ยวและเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมของชุมชนตามแนวถนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูนแบบชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น ชาวบ้านในชุมชนต้องร่วมกันตัดสินใจเพื่อให้เกิดความเห็นพ้องต้องกันของชุมชนและผู้นำหมู่บ้านในการพัฒนาให้เส้นทางถนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูนเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยการบริหารงานแบบให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม หรือเข้ามามีส่วนสำคัญในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดเป็นรายได้เสริมของชาวบ้านอีกด้วย ดังนั้นจึงควรที่จะเกิดการรวมกลุ่มและการทำกิจกรรมร่วมกัน ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งแนวทางการดำเนินงานของชุมชนตามแนวถนนสายเชียงใหม่ – ลำพูนด้านการมีส่วนร่วมควรประกอบสิ่งต่างๆดังต่อไปนี้

1) การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่

นักท่องเที่ยวที่มาเยือนควรได้รับการต้อนรับอย่างเป็นกันเองจากคนในชุมชน รวมถึงได้รับความสะดวกสบาย ทั้งในเรื่องของการบริการห้องน้ำสะอาดตามสถานที่ต่างๆ ป้ายบอกทางสำหรับผู้ที่น่ารถส่วนตัวมาเอง และควรมีการให้บริการรถจักรยาน หรือรถรางในการชมสถานที่ต่างๆ รวมถึงการจัดมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในการบรรยายให้ความรู้ นอกจากนี้ควรมีการให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และสัมผัสถึงวิถีชีวิตของชาวล้านนา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้ง อ.บ.ต., อ.บ.จ., ผู้นำท้องถิ่น และประชาชนในชุมชน เป็นต้น เป็นให้นำไปสู่การจัดการที่มีประสิทธิภาพต่อไป

2) วิธีการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนนี้ ควรเริ่มตั้งแต่การร่วมกันดำเนินงาน การตัดสินใจ ผลประโยชน์ และการประเมินผลร่วมกัน กล่าวคือควรมีการกิจกรรมเพื่อพัฒนาให้เส้นทางถนน โบราณสายเชิงใหม่ – ลำพูน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและเรียนรู้แหล่งใหม่โดยการดำเนินงานและการบริหารงานแบบชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อพัฒนาท้องถิ่น และเพื่อรักษาภูมิปัญญาของท้องถิ่นให้คงไว้ได้อย่างยั่งยืน โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมนั้นจะทำให้ธุรกิจของชุมชนดำเนินการไปโดยไม่ใช่ของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งถ้าหากขาดความร่วมมือกันระหว่างคนในชุมชนจะทำให้การจัดการด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนจะเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ และนำมาซึ่งความสูญเสียในด้านอื่นๆ อีกด้วย

3) การร่วมกันประเมินผลจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การดำเนินการให้บริการการท่องเที่ยวควรมีการประเมินผลการดำเนินงานทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งการประเมินอย่างเป็นทางการควรจัดขึ้นโดยผู้นำท้องถิ่นและคณะกรรมการของหมู่บ้าน โดยการจัดทำแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามนักท่องเที่ยวก่อนที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางกลับ เพื่อที่จะนำมาประเมินและแก้ไขปรับปรุงในส่วนที่ผิดพลาดต่อไป ส่วนที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ การที่ชาวบ้านร่วมกันประเมินด้วยการพูดคุยกัน ประเมินกันระหว่างการทำงานซึ่งบางครั้งจะได้มีการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าไปด้วย จากนั้นนำปัญหาของทั้งที่ชาวบ้านประสบและจากแบบสัมภาษณ์แบบสอบถามมาทำการพูดคุยกันระหว่างคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นและชาวบ้านว่ามีข้อผิดพลาดส่วนใดบ้าง หลังจากนั้นก็นำเอาข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดที่ได้มาเป็นประสบการณ์ และปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

4) การมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว

นอกจากการอบรมให้ความรู้แก่ชาวบ้านแล้ว ชุมชนควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการรักษาความปลอดภัยประจำหมู่บ้าน เพื่อที่จะได้มีการช่วยกันดูแลความปลอดภัยภายในชุมชน ทั้งความปลอดภัยด้านชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว รวมถึงร่วมกันตั้งกฎระเบียบของชุมชนเพื่อให้ชุมชนและนักท่องเที่ยวได้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้เพื่อให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวดังกล่าวจะเป็นการเล็งเห็นประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวพึงได้รับ รวมถึงความประทับใจในสถานที่

และการให้บริการอย่างเป็นกันเองจะทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกปลอดภัยระหว่างการเดินทางและเข้าพักที่ชุมชนตามแนวถนนสายเชียงใหม่ – ลำพูน

5.3.3 สื่อการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเส้นทางวัฒนธรรมถนนโบราณสายเชียงใหม่ –

ลำพูน

หัวข้อนี้เป็นการเสนอสื่อการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพของการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเส้นทางวัฒนธรรมถนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูน ซึ่งในที่นี้ผู้ศึกษาเสนอแนวทางการจัดทำสื่อการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2 ประเภท คือ

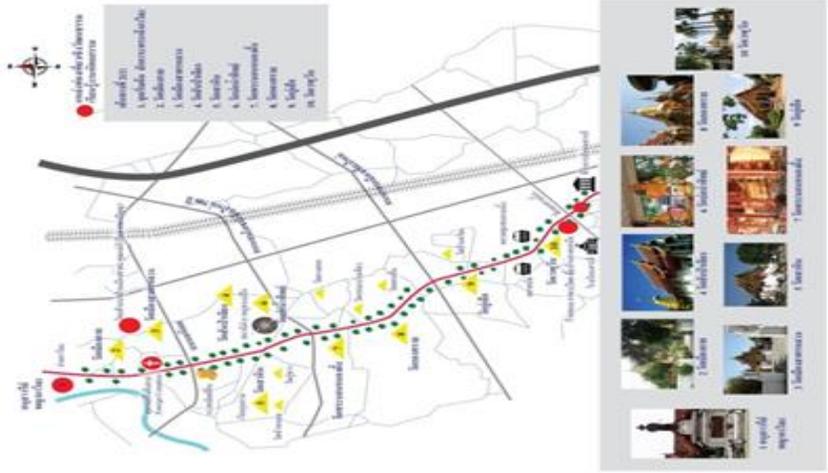
- 1) แผนที่เส้นทางการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางวัฒนธรรมถนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูน
- 2) แผ่นพับแนะนำเส้นทางการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางวัฒนธรรมถนนโบราณสายเชียงใหม่ – ลำพูน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

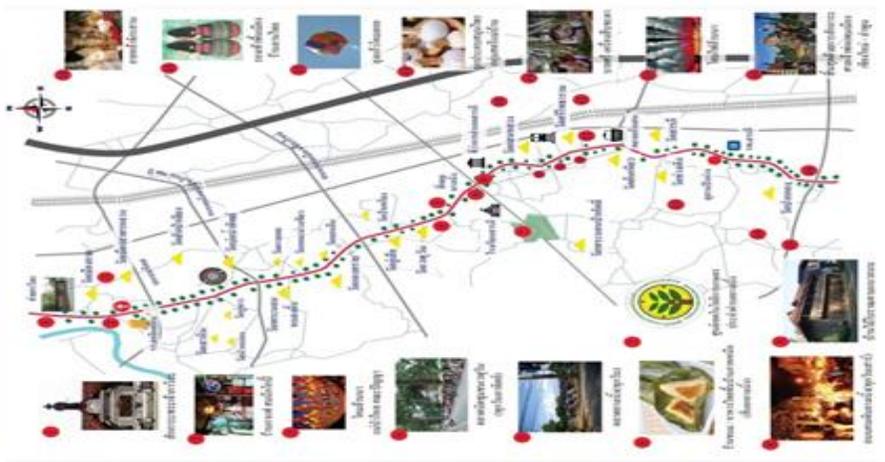
แหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิง
ตามแนว

แหล่งมรดกวัฒนธรรมประเภท
วัดอารามและโบราณสถาน

มรดกวัฒนธรรมแหล่งตลาดชุมชน
และศิลปะท้องถิ่น

ภาพที่ 5.6 แผนที่เส้นทางการศึกษาและท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางวัฒนธรรมถนนโบราณ
สายเชียงใหม่ – ลำพูน